

Evaluatie Stichting Platforms Vmbo (SPV)

Doelmatigheid & doeltreffendheid projectsubsidies 2021 - 2023



MARIJKE VEUGEN
ALEXANDER KREPEL

MAARTEN VAN DOORN
JANNEKE VAN DE POL

JOHAN BOKDAM

CIP-gegevens KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK, DEN HAAG

Veugen M., Doorn van M., Bokdam J., Krepel A. & van de Pol, J.
Evaluatie Stichting Platforms Vmbo (SPV)
Doelmatigheid & Doeltreffendheid projectsubsidies 2021 - 2023
Amsterdam: Kohnstamm Instituut.
(Rapport 1153, projectnummer 40961)

ISBN 978-94-6321-217-5

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, or otherwise, without the prior written permission of the publisher.

Uitgave en verspreiding:
Kohnstamm Instituut
Bezoekadres: Keizer Karelplein 1, 1185 HL Amstelveen
Postbus 94208, 1090 GE Amsterdam
Telefoon: 020-2141400
Internet: kohnstamminstituut.nl
© Copyright Kohnstamm Instituut, 2025

Inhoudsopgave

1	Managementsamenvatting	1
2	Inleiding	4
	2.1 Aanleiding onderzoek	4
	2.2 Inleiding in SPV	4
	2.3 Doel en onderzoeksvragen onderzoek	6
3	Onderzoeksmethode	8
	3.1 Plan van aanpak	8
	3.2 Methoden	8
	3.3 Opbouw rapportage	11
4	Achtergrond van de huidige subsidiesystematiek	12
5	Doeltreffendheid: Activiteitensubsidies	14
	5.1 Introductie	14
	5.2 Geplande en uitgevoerde activiteiten (<i>Throughput & Output</i>)	16
	5.3 Ervaringen van stakeholders en partners (<i>Outcome</i>)	23
	5.4 Conclusie	29
	5.5 Sturing en toekomst	32
6	Doeltreffendheid: Bijscholing vmbo-docenten	34
	6.1 Introductie	34
	6.2 Geplande en uitgevoerde activiteiten (<i>Throughput & Output</i>)	37
	6.3 Ervaringen van stakeholders (<i>Outcome</i>)	38
	6.4 Conclusie	42
	6.5 Sturing en toekomst	43
7	Doelmatigheid beide subsidies	45
	7.1 Algemeen financieel	45
	7.2 Doelmatigheid subsidies	49
	7.3 Conclusies en advies	51
8	Conclusies en aanbevelingen	52
	8.1 Doeltreffendheid: Bereiken subsidiedoelen	52
	8.2 Doelmatigheid: Efficiëntie taakuitvoering	54
	8.3 Bekostigingssystematiek en sturing	55
	Bijlage A1	58

1 Managementsamenvatting

Dit onderzoeksrapport evalueert de doeltreffendheid en doelmatigheid van twee projectsubsidies voor Stichting Platforms Vmbo (SPV) geëvalueerd voor de jaren 2021 t/m 2023. Het betreft een projectsubsidie voor de uitvoering van jaarlijkse activiteiten van SPV en een projectsubsidie voor de bijscholing van beroepsgerichte vmbo docenten. Het rapport eindigt met adviezen rondom de toekomstige subsidiëring van de bijbehorende SPV-taken.

De projectsubsidie voor de activiteiten heeft twee kernthema's, namelijk *Doorontwikkelen nieuw vmbo* en *Sterk beroepsonderwijs*. Binnen deze thema's heeft SPV de taken gekregen om voorlichting, ondersteuning en verbinding te bieden. Voorlichting is terug te zien in activiteiten zoals informatievoorziening via de website en nieuwsbrief. Ondersteuning krijgt vaak de vorm in het organiseren van passende bijeenkomsten en webinars over relevante thema's, zoals examinering van praktijkgerichte vakken. Verbinding wordt gezien als de taak van SPV om belangen te behartigen uit het vmbo richting beleid en andersom.

De projectsubsidie behorende bij de bijscholing heeft als doel een behoeftedekkend aanbod te coördineren in cursussen en trainingen die docenten uit het beroepsgerichte vmbo kunnen volgen om zich zo bij te scholen. Oorspronkelijk was dit als een tijdelijk aanbod bedoeld, toen de tien nieuwe profielen in het vmbo werden gevormd en docenten zich moesten bijscholen. Maar de bijscholingsbehoefte bleek structureel, het aanbod en de rol van SPV heeft een navenant karakter gekregen.

In dit onderzoek hebben we in verschillende stappen de doeltreffendheid en doelmatigheid van beide subsidies geëvalueerd. Voor beide subsidies hebben we eerst een deskresearch uitgevoerd aan de hand van de bestaande subsidieaanvragen, verantwoordingen en jaarverslagen van SPV. Vanuit deze resultaten hebben we twee vragenlijsten opgesteld. De eerste vragenlijst ging over bijscholing en is ingevuld door 226 docenten. De tweede vragenlijst richtte zich met name op de evaluatie omtrent de overige activiteiten en is ingevuld door 85 schoolleiders. Daarnaast voerden we gesprekken met verschillende betrokkenen vanuit het ministerie van OCW, SPV zelf (waaronder de directeur, kwartiermakers en de procesbegeleider) en vertegenwoordigers van de VO-raad en het Platform Techniek & Vakmanschap (PTvT).

Resultaten laten zien dat er zowel bij de samenwerkingspartners als in het veld veel waardering is voor de manier waarop SPV de gesubsidieerde taken uitvoert. Er is allereerst veel waardering over de doeltreffendheid van de manier waarop SPV voorlichting en

ondersteuning biedt aan vmbo scholen. Zo wordt bijvoorbeeld de informatievoorziening en de kwaliteit van bijeenkomsten, zoals het Examenfestival, vaak goed gewaardeerd. Verbetering is mogelijk wanneer het gaat om de taak van verbinding.

Voor scholen kan SPV meer zichtbaar maken hoe ze de belangen van het vmbo behartigt bij beleidstafels. Ook de manier waarop beleidsadviezen samen met partners worden gevormd kan verder groeien. Met name gesprekspartners zien meerwaarde in een structurele financiering van capaciteit bij SPV om meer verbindingen te kunnen leggen tussen de vmbo-praktijk en het beleid.

Resultaten omtrent de doeltreffendheid van de bijscholingssubsidie zijn ook overwegend positief. Zo wordt het aanbod in kwaliteit en behoeftedekking hoog gewaardeerd door docenten en gesprekspartners. Vooral de aansluiting met wat nodig is in het beroepsgerichte vmbo onderwijs aan nieuwe kennis en ontwikkelingen vanuit het beroep en bedrijfsleven wordt goed gewaardeerd.

Verbeterpunten zitten hier nog in de behoeftedekking omtrent locaties, het annuleringsproces rondom cursussen en het aanbod voor de vmbo-tl docenten rondom de Praktijkgerichte Programma's (pgp's). Ook hier wordt vanuit gesprekspartners, zoals de kwartiermakers, gepleit voor meer structurele financiering, zodat afspraken met aanbieders op de lange termijn kunnen worden gemaakt en docenten meer zekerheid in het cursusaanbod kan worden gegeven. De positieve onderzoeksresultaten over de doeltreffendheid van de bijscholing ondersteunt de validiteit van deze argumenten.

De doelmatigheid van beide subsidies is beoordeeld aan de hand van de verkregen subsidieverantwoordingen. Omdat SPV een organisatie is met nauwelijks vast personeel, die slechts één kleine kantoorruimte huurt en nauwelijks overheadkosten maakt, worden bijna alle subsidiemiddelen direct aangewend voor de afgesproken taken. Daarmee is het ook financieel een doelmatige organisatie. Dat hangt samen met de wijze van subsidiëring die gericht per jaar wordt vastgesteld. Activiteiten worden in overleg tussen OCW en SPV van tevoren uitgedacht, waarbij gericht met een kostenopbouw wordt gewerkt die aansluit bij de reële kosten.

Wanneer SPV op een meer structurele manier bekostiging zou ontvangen, kan zij meer structurele lange termijnplannen maken. Dat betekent echter wel voor de doelmatigheid dat er vraag is naar meer gedetailleerde richtlijnen voor de geplande activiteiten, zeker wanneer bijvoorbeeld personeel in dienst komt.

Op basis van de onderzoeksresultaten adviseren we om de hiervoor genoemde activiteiten die passen bij de inmiddels structurele positie en taken van SPV, op een meer structurele basis te subsidiëren. Structurele financiering is een randvoorwaarde om de organisatie verder te professionaliseren. Het stelt SPV in staat om te investeren in beleidsmatige capaciteit en door te groeien naar een meer strategische, meedenkende gesprekspartner de komende jaren bij het doorontwikkelen van het vmbo.

Wij verwachten dat wanneer de vorm van subsidiëring meer structureel wordt, bijvoorbeeld door middel van een instellingssubsidie, de bijscholing ook voor langere termijn kan worden ingepland. Dit zal zowel door aanbieders als docenten meer gewaardeerd zal worden. Voor de activiteiten betekent dit dat SPV haar structurele taken, zoals het voorzien in voorlichting over het vmbo, het organiseren van bijeenkomsten over thema's die spelen in het vmbo en het behartigen van de belangen van het vmbo, kan blijven uitvoeren en verder kan verbeteren.

2 Inleiding

2.1 Aanleiding onderzoek

Stichting Platforms vmbo (SPV) vertegenwoordigt de tien onafhankelijke platforms van het beroepsgerichte vmbo. Als verbindende speler tussen de onderwijspraktijk en de politiek, behartigt SPV de belangen van deze sector. Naast deze vertegenwoordigende en verbindende functies, coördineert SPV via *bijsholingvmbo.nl* een professionaliseringsaanbod voor docenten in de beroepsgerichte kolom van het vmbo. Voor deze taken ontvangt SPV projectsubsidies van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW).

In opdracht van dat ministerie evalueren Kohnstamm Instituut en Oberon de doeltreffendheid en doelmatigheid¹ van deze projectsubsidies over de periode 2021-2023. Dit onderzoek richt zich op de subsidie voor het activiteitenplan, gericht op taken als voorlichting en verbinding, en de subsidie voor de bijscholing van vmbo-docenten (gericht op *bijsholingvmbo.nl*). De evaluatie biedt inzicht in de prestaties van SPV en dient als onderbouwing voor een besluit over de wenselijkheid van een instellingssubsidie voor SPV.

2.2 Inleiding in SPV

De Stichting Platforms vmbo (SPV) is in 2004 opgericht met als primair doel een gezamenlijke gesprekspartner en vertegenwoordiger te vormen voor de, inmiddels tien, onafhankelijke platforms van het beroepsgerichte vmbo. De oprichting was een antwoord op de wens van het ministerie van OCW om met één centraal aanspreekpunt te kunnen overleggen in plaats van met alle afzonderlijke platforms. In de twintig jaar van haar bestaan heeft SPV zich ontwikkeld van een coördinerend overlegorgaan tot de centrale belangenbehartiger van het beroepsgerichte vmbo. De gezaghebbende rol van de stichting blijkt onder meer uit het feit dat ministers de adviezen van SPV over complexe dossiers, zoals de examinering en de doorontwikkeling van de beroepsgerichte programma's, betrekken bij beleidsbeslissingen.²

1 Wanneer het gaat om doeltreffendheid is de vraag of de subsidies zijn ingezet voor de beoogde doelen en geplande activiteiten en of deze doelen zijn behaald. De bijbehorende beleidsdoelen van de activiteitenplan-subsidie betreffen o.a. het realiseren van voorlichting aan vmbo-scholen over relevante regelgeving en beleidsontwikkelingen en verbinding tot stand brengen tussen OCW en vmbo-scholen. De tweede projectsubsidie heeft als doel vmbo-docenten van beroepsgerichte vakken en praktijkgerichte programma's te professionaliseren. Wanneer het gaat om doelmatigheid wordt gekeken naar de mate waarin de middelen efficiënt zijn ingezet.

2 Zie bijvoorbeeld de beleidsreactie op SPV-adviezen in de *Kamerbrief over de waardering van praktijkgericht onderwijs en de toekomst van het vmbo* (7 juni 2024) van toenmalig minister Paul.

Werkzaamheden

De werkzaamheden van SPV laten zich samenvatten in drie kerntaken. De eerste en meest oorspronkelijke taak is het vertegenwoordigen en verbinden: SPV fungeert als schakel tussen de onderwijspraktijk binnen het beroepsgerichte vmbo en de beleidstafels in Den Haag. De tweede kerntaak is het ondersteunen en voorlichten van vmbo-scholen en -afdelingen via websites, nieuwsbrieven, brochures en landelijke bijeenkomsten zoals het Examenfestival. De derde kerntaak, die in de loop der jaren steeds structureler is geworden, is het coördineren van een landelijk professionaliseringsaanbod voor vmbo-docenten via het platform *bijbscholingvmbo.nl*.

Organisatiestructuur

De platforms vmbo zijn zelfstandige organisaties waarvan scholen lid zijn. Platforms organiseren voor de docenten van aangesloten scholen en/of hun leidinggevenden activiteiten en behartigen belangen waar het gaat om contacten met bijvoorbeeld branches en verwant vervolgonderwijs. Inmiddels vertegenwoordigt SPV de volgende tien platforms/profielen:

- Bouwen, Wonen en Interieur (BWI)
- Dienstverlening en Producten (D&P)
- Economie en Ondernemen (E&O)
- Groen
- Horeca, Bakkerij en Recreatie (HBR)
- Maritiem en Techniek (MaT)
- Media, Vormgeving en ICT (MVI)
- Mobiliteit en Transport (M&T)
- Produceren, Installeren en Energie (PIE)
- Zorg en Welzijn (Z&W)

De meeste platforms organiseren drie keer per jaar docentenbijeenkomsten waar de laatste ontwikkelingen in de branche en het onderwijs centraal staan.

Organisatie SPV

SPV is een stichting die fungeert als een koepelorganisatie voor de tien zelfstandige platforms. De voorzitters van deze platforms vormen samen het algemeen bestuur van SPV, waaruit een kleiner dagelijks bestuur wordt gevormd.

De kern van de SPV-organisatie is klein en bestaat uit een directeur, een voorzitter, een vicevoorzitter en een penningmeester die opereren in het dagelijks bestuur. SPV heeft vrijwel geen personeel in vaste dienst. Voor de uitvoering van haar taken maakt ze gebruik van een schil van circa 50 deskundigen uit het vmbo-veld, zoals de kwartiermakers voor de bijscholing, die op projectbasis worden gedetacheerd of op zzp-basis worden ingehuurd. Dit pragmatische karakter van de stichting komt tot uiting in de dagelijkse praktijk. SPV heeft bijvoorbeeld geen eigen kantoor, maar huurt enkele bureaus in het pand van de VO-raad in Utrecht. Sommige administratieve taken, zoals het betalen van rekeningen, zijn nog belegd bij de directeur.

2.3 Doel en onderzoeksvragen onderzoek

In deze evaluatie analyseren we in hoeverre de inzet van de twee genoemde projectsubsidies tussen 2021 en 2023 doeltreffend en doelmatig is geweest. Het onderzoek heeft als doel erachter te komen in hoeverre en waarom de projectsubsidies aan SPV (efficiënt) hebben bijgedragen aan de gestelde beleidsdoelen. Ook kijken we naar de toekomst: hoe verhouden antwoorden op onderstaande onderzoeksvragen zich tot de wenselijkheid van een instellingssubsidie voor het SPV?

We hanteren hierbij de volgende hoofd- en deelvragen:

1. **Wat is de achterliggende beleidstheorie van de projectsubsidies?**
 - a. Wat zijn de geformuleerde beleidsdoelen van de subsidies?
 - b. Welke activiteiten worden uitgevoerd om deze doelen te behalen?
 - c. Op welke manier wordt verondersteld dat de activiteiten bijdragen aan de beleidsdoelen?

2. **Doeltreffendheid: Zijn de beoogde doelen van de subsidies behaald?**
 - a. In hoeverre zijn de doelen van de subsidies gerealiseerd? Welke opbrengsten ervaren belanghebbenden? Meer specifiek
 - I. In welke mate ervaren vmbo-scholen dat de geboden voorlichting heeft geleid tot kennis van relevante regelgeving en beleidsontwikkelingen?
 - II. Op welke manieren heeft de subsidie bijgedragen aan een sterkere verbinding tussen OCW en vmbo-scholen? Hoe tevreden zijn belanghebbenden hierover?
 - III. In welke mate ervaren belanghebbenden dat het totale na- en bijscholingsaanbod aansluit op de behoeften aan na- en bijscholing die er is in het vmbo?
 - IV. In welke mate ervaart de doelgroep het cursusaanbod via www.bijbscholingvmbo.nl als toegankelijk en vindbaar?
 - b. Wat verklaart de mate van doeltreffendheid van de subsidies?
 - c. In welke mate hangt het bereiken van de beleidsdoelen samen met de subsidies? Wat zou de situatie zijn zonder de subsidies?
 - d. Welke eventuele onbedoelde neveneffecten hebben zich voorgedaan? En in hoeverre zijn deze effecten wenselijk?
 - e. Welke succesfactoren en knelpunten ervaren belanghebbenden?
 - f. Welke overige factoren zijn van invloed op de doeltreffendheid?

3. **Doelmatigheid: Is de subsidie efficiënt ingezet?**
 - a. Zijn subsidiegelden besteed volgens plan/toezegging?
 - b. Hoe verhouden de overheadkosten van SPV bij de inzet van de subsidies zich tot algemene normen voor overheadkosten?
 - c. Wat verklaart deze mate van doelmatigheid?

4. **Welke aanbevelingen kunnen worden gedaan op basis van de antwoorden op voorgaande onderzoeksvragen?**
 - a. Hoe kan de doeltreffendheid van de subsidies worden verhoogd?
 - b. In hoeverre kunnen de gerealiseerde doelen van de subsidies met de inzet van minder middelen gerealiseerd worden? M.a.w.: in hoeverre kan de doelmatigheid in de toekomst worden vergroot?
 - c. Hoe verhouden antwoorden op bovenstaande onderzoeksvragen zich tot de wenselijkheid van een instellingssubsidie voor het SPV?

5. **Welk advies kan op basis van de onderzoeksresultaten worden gegeven over het verlenen en vormgeven van een (gebundelde) instellingssubsidie aan SPV voor haar activiteiten?**
 - a. Wat is de achtergrond van de huidige subsidiesystematiek (instellingssubsidie /projectsubsidie, parameters voor bepalen hoogte subsidie, e.d.) van de taken die SPV uitvoert?
 - b. In hoeverre past die systematiek nog bij de huidige praktijk?
 - c. Op welke manier kan de subsidiesystematiek voor de taken die SPV uitvoert beter op de huidige en toekomstige praktijk worden afgestemd?
 - d. Wat vraagt dit in de aansturing vanuit OCW?

3 Onderzoeksmethode

3.1 Plan van aanpak

In het onderzoek maakten we gebruik van een *mixed methods* aanpak, waarbij zowel kwantitatieve als kwalitatieve onderzoeksmethoden werden ingezet. We startten met een deskresearch om de beleidstheorie te reconstrueren en preliminaire globale antwoorden te formuleren op de onderzoeksvragen. In een eerste ronde gesprekken met sleutel-informanten werd de beleidstheorie getoetst bij vertegenwoordigers van SPV en OCW en werd een gedetailleerd beeld opgehaald over de activiteiten van SPV en hun resultaten. Daarna werden vragenlijsten uitgezet onder school-, en teamleiders en vmbo-docenten om een breder kwantitatief beeld te krijgen van de mate waarin relevante belanghebbenden ervaren dat de beleidsdoelen zijn behaald en hun perceptie van (activiteiten van) SPV. Tot slot hebben we verdiepende interviews en focusgroepen gehouden met een selectie van stakeholders om eerdere resultaten over doeltreffendheid te duiden en verdiepen, evenals de mate waarin beleidsdoelen (niet) behaald zijn te kunnen verklaren. In dit hoofdstuk lichten we deze stappen nader toe.

3.2 Methoden

3.2.1 Deskresearch en reconstructie beleidstheorie

Het doel van de deskresearch was het analyseren van relevante documentatie over de subsidies aan SPV en het reconstrueren van de beleidstheorie aan de hand van *the Theory of Change*. Hiervoor hebben we de relevante subsidieaanvragen, de subsidiebeschikkingen op basis waarvan de subsidie is verstrekt, de inhoudelijke en financiële verantwoordingen en de vaststellingsbeschikkingen van de periode 2021–2023 geanalyseerd.³ Op basis van de informatie uit de documenten is per subsidie een beleidstheorie geformuleerd waarin expliciet wordt gemaakt wat de *Input-Throughput-Output* is. De volgende documenten zijn hiervoor geanalyseerd:

³ Een deel van de documenten is openbaar. De overige documenten zijn verkregen via OCW, waarbij niet openbare informatie met vertrouwelijkheid is behandeld.

- **Subsidieaanvragen SPV (2021-2023)**
 - Activiteitenplan SPV
 - Aanvragen voor bij- en nascholing vmbo
- **Subsidiebeschikkingen (2021-2023)**
 - Beschikkingen voor beide subsidies met formele voorwaarden en doelstellingen
- **Inhoudelijke en financiële verantwoordingen (2021-2023)**
 - Jaarverslagen SPV
 - Financiële jaarrapportages
 - Verantwoordingen van uitgevoerde activiteiten
- **Vaststellingsbeschikkingen (2021-2023)**
- **Additionele documenten**
 - Activiteitenplannen SPV met gedetailleerde beschrijving van activiteiten
 - Strategische plannen SPV
 - Evaluatie- en voortgangsrapportages van SPV-activiteiten
 - Documentatie over de website www.bijscholingvmbo.nl
 - Eerdere evaluaties of onderzoeken naar SPV
- **Contextuele documenten**
 - Beleidsnota's OCW over vmbo-onderwijs
 - Documenten over de herziening van het vmbo-curriculum in 2016
 - Informatie over de beroepsgerichte profielen en praktijkgerichte programma's
 - Relevante wet- en regelgeving: Kaderregeling subsidies WVO, WEB, Kaderregeling subsidies OCW VWS SZW, Regeling vaststelling Aanwijzingen voor subsidieverstrekking

3.2.2 Interviews met sleutelinformanten

Na de deskresearch interviewden we sleutelinformanten van SPV en OCW. Deze semi-gestructureerde gesprekken hadden een tweeledig doel. Ten eerste toetsten en verscherpten we de gereconstrueerde beleidstheorie. Ten tweede zochten we naar verklaringen voor de mate van doeltreffendheid en doelmatigheid die uit de documentanalyse naar voren kwamen. Daarnaast waren de interviews van belang om de verschillende perspectieven op de toekomstige positionering en bekostiging van SPV in kaart te brengen. Met toestemming van de deelnemers zijn de gesprekken opgenomen en getranscribeerd voor een thematische analyse.

3.2.3 Vragenlijsten schoolleiders en docenten

Om de ervaringen van de doelgroepen breed in kaart te brengen, hebben we twee online vragenlijsten afgenomen. De eerste vragenlijst, gericht op school- en teamleiders, onderzocht de ervaren doeltreffendheid van de Activiteitenplan-subsidie. Hierin stonden de thema's ondersteuning, voorlichting en de verbinding met OCW centraal. Daarnaast zijn een aantal vragen rondom de bijscholing gesteld. Voor de verspreiding van deze vragenlijst maakten we gebruik van het adressenbestand van DUO.

3.2.3.1 Schoolleiders vragenlijst

In totaal hebben 85 school- en teamleiders de vragenlijst ingevuld. Van deze 85 personen waren 41 schoolleider, 32 teamleider, 11 locatiedirecteur, 7 docent, 4 coördinator en 2

mensen hadden een andere functie, waaronder 1 decaan en 1 onbekend⁴. Voor het verbeteren van de leesbaarheid wordt in dit rapport gerefereerd naar *schoolleiders* wanneer het gaat om deze diverse groep deelnemers die de vragenlijst hebben ingevuld.

Schoolleiders uit alle provincies hebben de vragenlijst ingevuld, met de meeste respons uit Zuid-Holland, Noord-Holland, Noord-Brabant en Overijssel.

In Bijlage A1 is de verdeling over de profielen weergegeven die op de scholen van de schoolleiders worden gegeven.

3.2.3.2 Docent vragenlijst

De tweede vragenlijst was gericht op vmbo-docenten en focuste op hun ervaringen met het professionaliseringsaanbod op *bijsholingvmbo.nl* (denk aan bekendheid, gebruik en aansluiting op hun scholingsbehoeften). Deze vragenlijst is via een open link verspreid via de netwerken van SPV. De vragenlijsten leverden hiermee een kwantitatieve onderbouwing van de ervaren doeltreffendheid, die in de volgende fase is geverifieerd en verdiept.

3.2.4 Verdiepende gesprekken

Om de resultaten uit de deskresearch en de vragenlijsten te duiden, te verdiepen en te verklaren, is een reeks semi-gestructureerde, kwalitatieve gesprekken gevoerd. Hiertoe zijn online focusgroepen georganiseerd met vmbo-docenten en schoolleiders en met de kwartiermakers van *bijsholingvmbo.nl*. Daarnaast zijn interviews gehouden met de projectleiding van SPV en met vertegenwoordigers van stakeholderorganisaties de VO-raad en het Platform Techniek & Vakmanschap (PTvT).

Deze gesprekspartners zijn gekozen om een compleet beeld te krijgen: van de operationele uitvoering (kwartiermakers) en de strategische sturing (projectleiding) tot het externe perspectief van de doelgroep (docenten) en belangrijke partners (stakeholdersorganisaties). De gesprekken richtten zich op het verklaren van de kwantitatieve data en het ophalen van inzichten over de processen, succesfactoren, knelpunten en de toekomstige positionering van SPV.

3.2.5 Analyses

De data uit de verschillende onderzoeksmethoden zijn vervolgens gecombineerd en geanalyseerd om een antwoord te geven op de onderzoeksvragen. De kwantitatieve data uit de vragenlijsten bieden een breed beeld van de ervaringen van schoolleiders en docenten, terwijl de kwalitatieve data uit documenten en gesprekken de context, verklaringen en strategische overwegingen leveren.

De analyse van de data verliep in stappen. Eerst is op basis van de deskresearch voor elke subsidie de specifieke beleidstheorie gereconstrueerd. Vervolgens zijn de kwantitatieve data uit de vragenlijsten statistisch geanalyseerd. De transcripten van de interviews en

⁴ De aantallen tellen op tot meer dan 85 omdat personen meerdere rollen konden vervullen.

focusgroepen zijn thematisch geanalyseerd om de kwantitatieve bevindingen te duiden en de processen en perspectieven achter de resultaten te begrijpen.

3.3 Opbouw rapportage

In de volgende hoofdstukken worden de resultaten per subsidie gepresenteerd. Deze aanpak maakt het mogelijk om systematisch te evalueren, aan de hand van het *Theory of Change model*, hoe de inzet van middelen (*Input*) via activiteiten (*Throughput*) heeft geleid tot concrete prestaties (*Output*) en de beoogde effecten (*Outcome*). Tabel 1 geeft een eerste algemeen overzicht van deze mechanismen en de bronnen die zijn gebruikt om de resultaten te onderbouwen. In de hoofdstukken 4, 5 en 6 wordt de beleidstheorie en de analyse voor elke subsidie in detail uitgewerkt.

Tabel 1 Samenvatting van algemene Theory of Change mechanismen in dit onderzoek

Niveau	Maatstaf (voorbeeld)	Bronnen
<i>Input</i>	Binnen de afgesproken kaders	Subsidiebeschikkingen en verantwoordingen
<i>Throughput</i> (activiteiten)	Kwaliteit van de uitgevoerde processen (voorlichting, scholing organiseren, enz.)	Deskresearch, interviews SPV
<i>Output</i> (prestaties)	Het aantal en bereik van deelnemers, bijeenkomsten, cursussen en publicaties.	Verantwoordingen, deskresearch
<i>Outcome</i> (effecten)	Mate van (ervaren) behoeftedekkendheid, mate van (ervaren) kwaliteit en bereik van voorlichting en verbinding.	Vragenlijsten, focusgroepen, interviews

De doelmatigheid is afzonderlijk geanalyseerd (Hoofdstuk 7). Hiervoor zijn de gerealiseerde kosten uit de financiële verantwoordingen afgezet tegen de planning.

De bevindingen uit de analyses van de doeltreffendheid en doelmatigheid vormen gezamenlijk de basis voor het slothoofdstuk (Hoofdstuk 8). In dit hoofdstuk worden de conclusies gebundeld en geven we advies over de toekomstige bekostigingssystematiek.

In het volgende hoofdstuk gaan we eerst dieper in op de huidige subsidiesystematiek en de wijze waarop de subsidieaanvragen tot stand komen en worden verantwoord. Die context is van belang voor het duiden van de resultaten in de daaropvolgende evaluatiehoofdstukken.

4 Achtergrond van de huidige subsidiesystematiek

In dit hoofdstuk gaan we in op hoe de huidige wijze van subsidiëren tot stand is gekomen en hoe deze functioneert. Daarmee beantwoorden we onderzoeksvraag 5a: ‘Wat is de achtergrond van de huidige subsidiesystematiek (instellingssubsidie /projectsubsidie, parameters voor bepalen hoogte subsidie, e.d.) van de taken die SPV uitvoert?’. Ons advies over de toekomstige bekostigingssystematiek volgt in Hoofdstuk 8, nadat we de doeltreffendheid en doelmatigheid van de projectsubsidies hebben geëvalueerd.

Sinds 2016 ontvangt SPV financiering van OCW via jaarlijkse projectsubsidies voor haar drie kerntaken (zoals uiteengezet in §2.2). Het proces van subsidieverlening is in de praktijk geen open aanvraag, maar een jaarlijks terugkerend overleg tussen SPV en OCW. Uit de gesprekken blijkt dat OCW doorgaans aan het begin van een cyclus aangeeft welke budgetten er voor de beide subsidies beschikbaar zijn voor de komende periode. Op basis van dit budget en de actuele beleidsprioriteiten wordt SPV gevraagd een activiteitenplan en een bijbehorende begroting op te stellen die onder de scope vallen van deze evaluatie.

De subsidieaanvragen die SPV indient, bevatten per activiteit kostenramingen gebaseerd op gedifferentieerde uurtarieven voor de benodigde personele inzet, bijvoorbeeld voor administratie, kwartiermakers en de directeur én de verwachte materiele kosten. De officiële toekenningen in de subsidiebeschikkingen zijn vaak summier en motiveren de verlening doorgaans met een algemene verwijzing naar het feit dat de geplande activiteiten “aansluiten bij beleidsdoelstellingen”.

Wat de praktijk van de afgelopen jaren vooral kenmerkt, is dat de oorspronkelijke toekenningen zelden ongewijzigd blijven. De documenten laten een patroon zien waarbij de looptijd en soms ook de budgetten van de subsidies via meerdere wijzigingsbeschikkingen worden verlengd en aangepast. Door te werken met verlengingsbeschikkingen valt de huidige wijze van subsidiering formeel nog binnen de regels voor projectsubsidies. Desalniettemin staat deze praktijk op gespannen voet met de aard van de taken die SPV uitvoert. Activiteiten zoals het coördineren van de bijscholing en de doorlopende voorlichtings- en verbindingsactiviteiten zijn in de praktijk geen afgebakende ‘projecten’ meer, maar hebben een structureel en permanent karakter gekregen. Het financieren van dergelijke voortdurende activiteiten via projectsubsidies is ook in strijd met de *geest* van de Kaderregeling Subsidies OCW, SZW en VWS. De complexiteit en de nadelen van deze systematiek spelen mee bij het advies over de toekomstige bekostiging, waar we in paragraaf 8.3 dieper op ingaan.

De ad-hoc financiering leidt er mede toe dat de gerealiseerde kosten en activiteiten soms afwijken van de oorspronkelijke plannen. Om met deze verschillen om te gaan, heeft de stichting een bestemmingsreserve gecreëerd. Deze reserve stelt SPV in staat om eventuele tekorten te dekken, zoals bijvoorbeeld in 2022 gebeurde toen een tekort van €130.000 met de reserve werd gedekt. Uit de jaarrekening van 2023 blijkt dat deze reserve expliciet bedoeld is om de continuïteit te waarborgen “als vanuit het ministerie geen gelden beschikbaar zijn”.

Het organisatiemodel van SPV is een ander gevolg van de financiering via jaarlijkse projectsubsidies. Zonder de zekerheid van structurele bekostiging kan de stichting het risico van veel vaste dienstverbanden niet aangaan. Positief is dat deze structuur SPV wendbaar maakt. Het voorkomt ook grote uitgaven aan posten als ondersteuning, communicatie, HR. De zzp-constructies met mensen die daarnaast veelal in het vmbo-veld werken, garanderen bovendien voelsprietten in de onderwijspraktijk. De ‘lichte’ organisatiestructuur maakt SPV tegelijkertijd kwetsbaar⁵ en belemmert strategische personeelsplanning en organisatieontwikkeling. Dit speelt bijvoorbeeld op de achtergrond bij de observatie van gesprekspartners dat de stichting in hun ogen soms moeite heeft om de rol van strategische en adviserende gesprekspartner namens het vmbo volledig in te vullen: het noodzakelijke *lean* karakter van SPV laat het nauwelijks toe om bijvoorbeeld beleidsadviseurs aan te nemen.

5 In dit licht is het noemenswaardig dat de huidige directeur in 2025 met pensioen gaat.

5 Doeltreffendheid: Activiteitsubsidies

In dit hoofdstuk worden de resultaten van de doeltreffendheid en doelmatigheid beschreven die horen bij de projectsubsidie voor de activiteiten in de jaren 2021 t/m 2023. Dit hoofdstuk beantwoordt (deels) onderzoeksvragen 1 en 2.

5.1 Introductie

SPV heeft in de jaren 2021 t/m 2023 projectsubsidies ontvangen voor het uitvoeren van haar specifieke activiteiten. Deze activiteiten worden afgestemd met OCW en ieder jaar wordt opnieuw bekeken waar de activiteiten zich op moeten richten. Uit het gesprek met de gesprekspartner van SPV kwam naar voren dat een deel van de activiteiten een vaster karakter hebben en ieder jaar terugkomen, maar dat ook een deel van de activiteiten nieuw zijn per jaar en soms nog niet heel concreet.

De activiteiten van 2021–2023 vallen onder twee thema's, namelijk *Doorontwikkeling nieuw vmbo* en *Sterk beroepsonderwijs*. In dit onderzoek wordt ingegaan op deze thema's en worden de uitgevoerde activiteiten op hun doeltreffendheid geanalyseerd aan de hand van beleidstheorie, gevormd vanuit *the Theory of Change*. Eerst wordt inhoudelijke achtergrondinformatie van de subsidie geschetst en wordt de bijpassende beleidstheorie gevormd en weergegeven in een *Theory of Change* model. Vervolgens wordt vanuit de drie taken die horen bij de uitgevoerde activiteiten, namelijk voorlichting, ondersteuning en verbinding, de activiteiten beschreven per thema (*Throughput & Output*). Daarna worden de ervaringen van de stakeholders en partners van SPV beschreven, passende bij de rollen van SPV. Tot slot wordt beschreven in hoeverre de activiteiten doeltreffend zijn uitgevoerd, worden verklaringen gegeven voor deze conclusie(s) en wordt vooruitgeblikt op adviezen over deze activiteiten voor de toekomst.

5.1.1 Achtergrond en proces

Doorontwikkeling nieuw vmbo

Binnen de beleidstaken die horen bij het thema *Doorontwikkeling nieuw vmbo* vallen verschillende onderwerpen, namelijk de inrichting van nieuwe praktijkgerichte en beroepsgerichte programma's en het ontwerpen en inrichten van keuzevakken. De gekozen activiteiten hangen het meest af van wat er in dat jaar wordt gezien als belangrijke taken binnen uitvoerend beleid. Het ging dan met name om het helpen uitrollen van de tien nieuwgevormde profielen binnen het vmbo. Daaromheen werden activiteiten ingericht omtrent het voorlichten van het vmbo-onderwijs in de nieuwe ontwikkelingen, het ondersteunen bij het inrichten van de nieuwe profielen en bijbehorende keuzevakken en

adviseren daarbij, en vanuit het onderwijsveld adviezen vormen voor o.a. OCW in hoe de ontwikkelingen vorderen en wat moet worden verbeterd.

Sterk beroepsonderwijs

Rondom het thema *Sterk beroepsonderwijs* ging het vooral om het versterken van de verbinding tussen vmbo en beroepsonderwijs en het ontwikkelen van doorlopende leerroutes. *Sterk beroepsonderwijs* bestaat uit drie programmalijnen:

1. Stimuleren van samenwerking in de regio tussen vmbo – mbo en bedrijfsleven en het stimuleren van de ontwikkeling van doorlopende leerroutes
2. Structurele, wettelijke, verankering van doorlopende leerroutes
3. Ontwikkeling van een nieuwe leerweg GTL met daarin voor elke leerling een praktijkgericht programma

Bij programmalijnen 1 en 3 is SPV betrokken. In 2022 is besloten dat het onderdeel *Sterk beroepsonderwijs* wordt afgesloten, omdat de doelen waren behaald en een nieuwe wet rondom *Sterk beroepsonderwijs* was gerealiseerd. Een aantal activiteiten (zoals de website beheren) werd wel doorgezet in 2023 en werd ondergebracht bij SPV.

5.1.2 Beleidstheorie

De beleidstheorie is gebaseerd op de informatie verkregen uit activiteitenplannen en verantwoordingen. We geven in het *Theory of Change* model een overzicht weer van de *Input*, *Throughput*, *Output* en *Outcome* van dit thema.

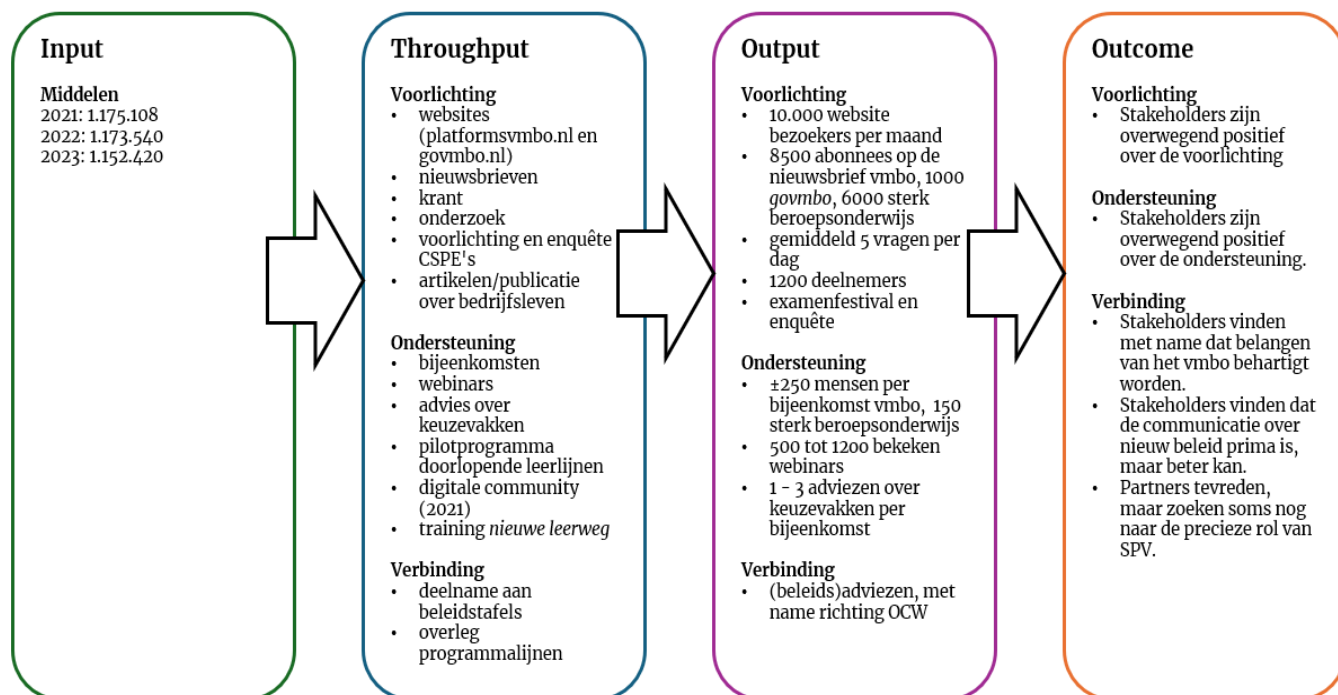
In de activiteitenplannen werden een aantal doelstellingen vanuit beleid genoemd, namelijk:

1. Voorlichting bieden aan vmbo-scholen over relevante regelgeving en beleidsontwikkelingen.
2. Ondersteuning van de vmbo-scholen bij de invoering van de beroepsgerichte profielen, de beroepsgerichte keuzevakken en de praktijkgerichte programma's.
3. Verbinding tot stand brengen tussen OCW en de vmbo-scholen.

Vanuit deze doelstellingen zijn er drie hoofdthema's die naar voren komen, namelijk **voorlichting, ondersteuning en verbinding**. Zoals eerder aangegeven gaan deze drie doelstellingen over de twee thema's *Doorontwikkeling nieuw vmbo* en *Sterk beroepsonderwijs*. Binnen deze thema's zal daarom naar de doeltreffendheid worden gekeken op gebied van de drie taken, oftewel in hoeverre de doelstellingen in voorlichting, ondersteuning en verbinding worden behaald binnen elk thema.

De uitwerking van deze doelen is weergegeven in Figuur 1. Hierbij bestaat de *Input* uit de middelen die beschikbaar zijn voor de activiteiten, dat zijn middelen voor de ondersteuning, kennisdeling/voorlichting, communicatie en informatiedeling binnen de twee thema's. De *Throughput* bestaat uit alle geplande activiteiten die behoren bij de taken van voorlichting, ondersteuning en verbinding voor de twee thema's. De *Output* bestaat uit hoe deze

activiteiten zijn uitgevoerd en welke daadwerkelijke kosten zijn gemaakt. De *Outcome* bestaat uit hoe deze activiteiten zijn ervaren door stakeholders, die met name school-, en teamleiders betreffen, maar ook partners van SPV.



Figuur 1. Theory of change model voor de activiteitensubsidie.

5.2 Geplande en uitgevoerde activiteiten (*Throughput & Output*)

In deze paragraaf worden de activiteiten van de jaren 2021 t/m 2023 uitgewerkt binnen de thema's *Doorontwikkeling nieuw vmbo* en *Sterk beroepsonderwijs*, geplaatst onder de verschillende taken van voorlichting, ondersteuning en verbinding. Bij iedere activiteit wordt beschreven wat gepland was (*Throughput*) en hoe de daadwerkelijk uitvoering ervan is geweest (*Output*). De informatie is verkregen uit de activiteitenplannen en verantwoordingen binnen de activiteitensubsidie. Daarbij moet worden genoemd dat de verantwoording van de jaren 2022 en 2023 op moment wordt geschreven en daarom niet gebruikt kon worden voor dit onderzoek. Informatie is aangevuld met resultaten van gesprekken met de gesprekspartner van SPV.

5.2.1 Voorlichting

5.2.1.1 Voorlichting activiteiten doorontwikkeling nieuwe vmbo

Communicatie via o.a. website, nieuwsbrief en krant

De 12 platforms die binnen de stichting vallen, delen informatie –over specifieke onderwerpen die voor hun platform relevant zijn– via de website van SPV. Denk aan nieuwe ontwikkelingen en nieuwsberichten, maar ook mooie voorbeelden ter inspiratie over

nieuwe keuzevakken. In de verantwoording van 2021 wordt genoemd dat een losstaande website (nieuwvmbo.nl), die voorziet in de kennisdeling over nieuw vmbo, is geïntegreerd in de totale website van SPV (platformsvmbo.nl). In 2021 waren er dagelijks 300 mensen die de website bezochten en maandelijks zo'n 10.000. In 2022 en 2023 waren dit er gemiddeld 500 per dag. Ieder half jaar wordt de website geëvalueerd op actualiteit en functionaliteit.

Mensen kunnen ook vragen stellen via de website, gemiddeld komen er zo'n 5 vragen per dag binnen. Veel van de vragen gaan over de inrichting van de beroepsgerichte programma's/profielen. In een gesprek met de gesprekspartner van SPV werden voorbeelden genoemd van vragen. Een voorbeeld dat genoemd werd was een vraag om advies over of een specifieke leerling die een verkeerd onderdeel had afgesloten van het examen.

In 2021 heeft de site ook informatie gedeeld over Covid-19 en de centraal examens, die toen werden afgeschaft. In een verantwoording van de activiteiten van 2021 wordt genoemd dat het erg werd gewaardeerd dat de website voorzag in het bieden van deze informatie.

Daarnaast wordt gemeld dat een nieuwsbrief werd verspreid onder 7.000 abonnees in 2021 en 8.500 in 2022 en 2023. In de activiteitenplannen en verantwoording (2021) wordt genoemd dat ongeveer de helft van de leden de nieuwsbrief opent.

SPV brengt ook 2x per jaar een eigen krant uit over het vmbo die in een oplage van 150.000 stuks in 2022 en 75.000 stuks in 2023 wordt verspreid over scholen. Zicht op hoeveel mensen de krant van SPV lezen is er niet.

In de verantwoording van 2021 wordt tot slot genoemd dat SPV ook helpt in het vinden van respondenten voor vmbo-onderzoek (bijvoorbeeld voor onderzoeksinstituten) en daar succesvol in is. Dit is te zien doordat het aantal deelnemers aan het onderzoek na de oproep via SPV flink toenemen. SPV publiceert zelf ook artikelen in vakbladen en kranten.

Voorlichting via govmbbo voor primair onderwijs

SPV heeft een website ontworpen en houdt deze up-to-date die *govmbo.nl* heet. Op deze website is informatie en een game te vinden voor leerlingen uit het po om kennis te maken met het vmbo. Ouders en leraren vanuit het basisonderwijs zijn ook een doelgroep van deze website. In 2021 werd de game zo'n 30.000 keer gespeeld en werd de website zo'n 45.000 keer bekeken. Er komen ook vragen over het vmbo binnen via deze website, gemiddeld 10 per week, maar dit wisselt op de momenten in het jaar (bijvoorbeeld wanneer keuzes voor middelbaar onderwijs moeten worden gemaakt, worden er meer vragen gesteld).

SPV voert ook campagne via sociale media voor de game en website om deze onder de aandacht te brengen op basisscholen. Veel graphics worden overgenomen op websites en nieuwsbrieven van scholen. In een gesprek met de gesprekspartner van SPV werd genoemd dat de website en campagne maandelijks worden geëvalueerd in termen van de hoeveelheid bezoekers, duur van websitebezoek en aantal keer dat doorgelikt werd in campagnes. Ieder jaar evalueert SPV de koers die *govmbo* moet varen.

Vier keer per jaar wordt er ook een nieuwsbrief uitgezet onder leraren po over *govmbo*. Zo'n 1.000 mensen zijn geabonneerd op deze nieuwsbrief. Wegens het steeds minder aantal wordende abonnees, is de nieuwsbrief inmiddels stopgezet.

Voorlichting over Centraal Schriftelijk en Praktisch Examen (CSPE)

SPV richt verschillende dingen in als het om voorlichting gaat van CSPE's. Zoals een examenfestival, webinars en een brochure.

Examenfestival

Het examenfestival wordt door SPV in samenwerking met veel andere partijen, zoals Cito en College voor Toetsen en Examens (CvTE), georganiseerd voor leraren van vmbo-scholen om hen te informeren over de CSPE's en examinering in beroepsgerichte vakken in het algemeen. Het festival is vlak voordat de centraal examens plaatsvinden en biedt workshops en ruimte voor vragen van deelnemers. In 2021 waren de CSPE's afgeschaft en kon er geen fysieke bijeenkomst worden georganiseerd. Daarom werden er interactieve webinars rondom dit thema georganiseerd en in de opvolgende jaren voortgezet. Gemiddeld komen er jaarlijks zo'n 1.200 deelnemers op het examenfestival af. Ter evaluatie van het examenfestival konden deelnemers een enquête invullen. De gesprekspartner van SPV gaf aan dat ze gestopt zijn met het afnemen van de enquête omdat het aantal respondenten dat de enquête invult steeds minder werd. In plaats daarvan vragen ze nu mensen direct naar hun mening bij het verlaten van het festival (dit gebeurde overigens na 2023).

Brochure

SPV krijgt veel vragen rondom examinering van beroepsgerichte profielen. Daarom is er een digitale brochure ontwikkeld in 2022 waar in 2023 verder aan werd gewerkt. Deze brochure bevat veel informatie waarover vaak vragen gesteld worden. Over het succes van de brochure wordt verder niks meer gemeld door de gesprekspartner van SPV.

Enquête

SPV haalt ieder jaar, in samenwerking met CvTE en Cito, via een enquête onder docenten van beroepsgerichte programma's informatie op over de ervaring en het gebruik van de CSPE's. Deze enquête wordt gebruikt om de normeringsterm (N-term) vast te stellen en dient als *Input* voor de doorontwikkeling van de CSPE's. Dit gebeurt doordat Cito en CvTE meedenken over welke vragen relevant zijn voor het bepalen van de N-term, terwijl SPV de vragenlijst uitzet, de resultaten verzamelt en deze terugkoppelt aan Cito en CvTE. Ieder najaar volgt een gesprek tussen de platforms en het CvTE/Cito over de afgelopen en komende CSPE's. In 2021 waren de examens echter anders ingericht wegens COVID-19, waardoor het doel van de enquête was om met name het gebruik van de CSPE te evalueren. De enquête over het CSPE is in 2021 door 321 docenten ingevuld, in 2022 door 381 docenten en in 2023 door 830 docenten. Omdat de jaren 2021 en 2022 coronajaren betroffen werd er geen centraal examen afgenomen en werd gekeken naar schoolexamens. Dat verklaart waarom in 2023 (en overigens ook weer in 2024) meer docenten de vragenlijst hebben ingevuld.

Publicatie over samenwerking met bedrijfsleven

Scholen weten vaak lokaal de weg naar het bedrijfsleven wel te vinden en veel mensen, zoals een relatiemanager of onderwijsmakelaar, zorgen voor de verbinding tussen bedrijven en scholen. Maar regionaal kan beter worden nagedacht over een vastere kring van samenwerkingspartners en over wat moet en wat mag in de samenwerking. Daarvoor heeft SPV een digibrochure gepubliceerd over een regionale samenwerking tussen bedrijfsleven en leren binnen de praktijkgerichte programma's vmbo⁶ en een krant over dit thema⁷. De publicatie is beschikbaar gesteld aan alle beroepsgerichte docenten vmbo en er werden in 2023 een managementdag (zo'n 150 deelnemers) en workshops over dit thema georganiseerd. Deze werden goed geëvalueerd, aldus de gesprekspartner van SPV.

5.2.1.2 Voorlichting activiteiten Sterk beroepsonderwijs

Website, nieuwsbrief en digitale kaart

SPV zorgt voor communicatie naar scholen over de programmalijnen *Sterk beroepsonderwijs* via de website www.sterkberoepsonderwijs.nl. De website wordt veel bezocht, gemiddeld 5.000x per maand in 2021. De website voorziet in informatie, actuele ontwikkelingen, inspiratievoorbeelden, data over doorstroom vmbo-mbo en over een kaart over samenwerkingsverbanden vmbo-mbo. Daarnaast worden bijeenkomsten en webinars aangekondigd via de website. Ook kunnen er vragen worden gesteld via de website. Er worden meestal tussen de 2 en 10 vragen per week gesteld via de website.

SPV houdt de website actueel en zorgen voor een maandelijkse nieuwsbrief vanuit *Sterk beroepsonderwijs*. Ruim 6.000 mensen hebben zich in de jaren 2021-2023 geabonneerd op de nieuwsbrief voor *Sterk beroepsonderwijs*. Iedere maand is er een communicatieoverleg met OCW, de webmaster en een journalist. Hierdoor ontstaan er snelle acties en komen er elke maand twee inspiratievoorbeelden in de nieuwsbrief.

In 2021 is er een krant over *Sterk beroepsonderwijs* gemaakt door SPV met een oplage van 150.000 stuks en 75.000 stuks in 2023 dat is verspreid onder scholen (dit was dezelfde krant als bij doorontwikkeling vmbo).

SPV heeft ook een bijdrage geleverd aan een digitaal magazine 'digizine' van de VO- en MBO-raad dat gaat over de leerlabs van de doorlopende leerroutes vmbo-mbo. SPV plaatst ook tweemaandelijks (5x in 2022) een artikel in Prima Onderwijs over *Sterk beroepsonderwijs* en het vmbo.

5.2.2 Ondersteuning

5.2.2.1 Ondersteuning activiteiten doorontwikkeling nieuw vmbo

Organiseren van webinars en bijeenkomsten

In kader van *Doorontwikkeling nieuw vmbo* organiseert SPV verschillende landelijke en

6 <https://www.platformsvmbo.nl/wp-content/uploads/2023/06/SPVMBO23-Digibrochure-Buitenschools-leren-DEF-070623.pdf>.

7 https://www.platformsvmbo.nl/wp-content/uploads/2023/09/SAMENOPLEIDEN_SEP23-online.pdf.

regionale bijeenkomsten en webinars, vanuit de gehele stichting samen en per platform. In een gesprek met de gesprekspartner van SPV werd genoemd dat elk platform ieder jaar een bijeenkomst organiseert waarin o.a. workshops te volgen zijn, maar ook vaak een aantal aanbieders vanuit het bedrijfsleven staan om bijvoorbeeld nieuwe apparatuur of technieken te demonstreren. In tijden van COVID-19 in 2021 zijn de fysieke bijeenkomsten vervangen door webinars. De onderwerpen worden door SPV bepaald en voorbereid en raken altijd het thema *Doorontwikkeling nieuw vmbo*. Voorbeelden van thema's zijn doorlopende leerroutes vmbo-mbo, examinering en advies over beroepsgerichte programma's.

Sommige fysieke bijeenkomsten zijn gericht op docenten (ruimte voor 150 personen) of schoolleiders (ruimte voor 250 personen⁸). Online zijn algemene webinars gemiddeld zo'n 500 keer bekeken en de webinars die per platform zijn georganiseerd gemiddeld 1.200 keer. SPV is gestopt met schriftelijke enquêtes. De aangedragen reden is dat de respons volgens SPV overwegend negatief zou zijn, wat volgens SPV geen recht zou doen aan de (veronderstelde) tevredenheid van de meerderheid.

Adviescommissie keuzevakken

OCW heeft SPV en SLO gevraagd om in een adviescommissie zitting te nemen. Sinds 2017 is daar ook de Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB) bij aangesloten. De commissie richt zich op de nieuwe beroepsgerichte keuzevakken in het vmbo die door scholen worden aangeleverd. Deze commissie komt maandelijks bijeen om te adviseren over ontwikkelende keuzevakken en keuzevakken vast te stellen. Gemiddeld wordt er één à twee keuzevakken besproken per bijeenkomst. Deze voorstellen voor keuzevakken worden via DUO ingediend. Er worden door de jaren heen wel steeds minder keuzevakken ontwikkeld of voorgelegd. Tijdens de commissievergadering wordt dan geadviseerd of het keuzevak zou passen binnen een beroepsgericht profiel en of het onderscheidend genoeg is t.o.v. andere keuzevakken. Soms raadpleegt SPV haar kwartiermakers of andere experts uit het veld voor advies. Het advies wordt vervolgens gecommuniceerd met de school via DUO. SPV is voorzitter van de vergaderingen en doet de verslaglegging.

5.2.2.2 Ondersteuning activiteiten Sterk beroepsonderwijs

Bijeenkomsten en webinars

SPV organiseert, samen met SBO en OCW, verschillende bijeenkomsten en webinars voor scholen en samenwerkingsverbanden over o.a. doorlopende leerroutes vmbo/mbo. Het ontwerpen van (samenwerkings)bouwstenen, die nodig zijn voor het ontwerpen van doorlopende leerroutes volgens de nieuwe wet van augustus 2020, staan hierbij centraal aan de hand van praktijkvoorbeelden. Verder werden er in drie regio's ook bijeenkomsten georganiseerd waarin de programmalijnen centraal stonden. Tijdens de bijeenkomsten werden er keynotes en workshops georganiseerd. Tijdens COVID-19 in 2021 werd in plaats van een bijeenkomst een maandelijks webinar van een uur georganiseerd. De webinars werden digitaal geëvalueerd, deelnemers werden gevraagd om een korte vragenlijst in te

⁸ Gegevens uit 2021.

vullen na de webinar. SPV heeft via een vragenlijst in 2021 geïnventariseerd waar de informatiebehoefte zit van deelnemers. Uitkomst van de afgenomen vragenlijst was dat leden (bijna allemaal) graag een keer een fysieke bijeenkomst zouden hebben (vanwege gemis aan contact tijdens COVID-19), maar dat de informatievoorziening vooral via webinars prettig is, met name omdat men dat achteraf kan terugkijken.

Aan de regionale bijeenkomsten kunnen 150 bezoekers deelnemen. In 2021 zijn er 8 webinars georganiseerd over *Sterk beroepsonderwijs* (die gaan over de doorlopende leerroutes) en 4 over de *Nieuwe Leerweg*. De webinars zijn gemiddeld door zo'n 650 deelnemers per keer bekeken en kregen goede evaluaties. In 2022 stonden er 4 webinars gepland en een fysieke bijeenkomst. In 2023 werden nog 6 webinars georganiseerd, maar dan vooral vanuit de leerlabs van de VO- en MBO-raad en geen fysieke bijeenkomsten, omdat in dit jaar de focus lag op de borging van *Sterk beroepsonderwijs*.

Ontwikkelen van doorlopende leerlijnen en leerroutes en examenprogramma's (2021 en 2022)
Voor de praktijkgerichte programma's in de nieuwe leerweg werden leerroutes/leerlijnen en examens ontwikkeld in de pilotscholen. Vertegenwoordigers van de platforms binnen SPV zaten in adviesgroepen hiervoor. Deze mensen werden vanuit SLO betaald.

Voor niet-pilotscholen maakte SPV in samenwerking met platform TL een ondersteuningsplan, dat met name bestond uit voorlichting bieden. Dit project is overgedragen aan SLO en daarom niet verder geëvalueerd vanuit SPV.

Digitale community Nieuwe Leerweg 2021

Voor de pilotscholen van de *Nieuwe Leerweg* werd een digitale community opgezet waarin scholen en ontwikkelaars elkaar konden vinden in een gesloten platform dat is ingericht in Pleio. De community werd ook gebruikt voor alle vormen van communicatie met de pilotscholen. SPV was tijdelijk verantwoordelijk voor de inrichting en stemde dit af met SLO en OCW. SPV had iemand aangewezen als communitymanager voor 1 dag in de week om te ondersteunen bij vragen en problemen met de community. Eind 2021 is de community en het project overgedragen aan SLO. Daarom ontbreekt hier verdere evaluatie over.

Programma en trainingen Nieuwe Leerweg 2021

In 2021 is het programma *Nieuwe Leerweg* ontwikkeld voor scholen dat bestaat uit 12 modules. Het doel is om de organisatie van de nieuwe leerweg binnen scholen op te zetten en basistrainingen te bieden rond een praktijkgericht programma. Voor de pilotscholen zijn specifieke praktijkgerichte programma's trainingen ontwikkeld in samenwerking met SLO die zich richten op de gedachten achter de ontwikkeling van een praktijkgericht programma en de inrichting van de samenwerking met het bedrijfsleven.

Daarnaast zijn er nog 2 trainingen ontwikkeld voor alle scholen voor het kennis maken met de *Nieuwe Leerweg* en het ontwikkelen van een plan van aanpak voor de *Nieuwe Leerweg*, met name als doel informatievoorziening. Evaluatie van de trainingen ontbreekt echter via SPV, omdat het project in zijn geheel werd overgeheveld naar SLO. Voor de niet-

pilotscholen worden trainingen georganiseerd en gefinancierd via *bijsholingvmbo.nl*, inmiddels omgevormd onder de noemer 'praktijkgerichte programma's'.

5.2.3 Verbinding

5.2.3.1 Verbinding activiteiten doorontwikkeling nieuw vmbo

Deelname beleidstafels beroepsgerichte programma's

SPV vertegenwoordigt het vmbo aan beleidstafels waar o.a. OCW, de VO-raad, de MBO-raad, SLO en Cito aan deelnemen over beroepsgerichte programma's en het daarmee anders organiseren van de profielen in het vmbo. Doel van deelname aan de beleidstafel is om te komen tot een gedragen advies voor OCW over organisatie en inhoud en een plan van aanpak voor beroepsgericht onderwijs in het vmbo. Daarnaast kijkt SPV naar de actualisering van de profielen binnen vmbo, in samenwerking met SLO.

Het vormen van het advies liep wat vertraging op in 2021 vanwege Covid-19 restricties, maar is in februari 2022 opgeleverd⁹. In 2022 werd gestart met de realisatie van het advies en werd aan de beleidstafel gewerkt aan een concreet plan voor de doorontwikkeling van de beroepsgerichte programma's. In 2023 werden deze plannen verder uitgewerkt en geconcretiseerd. De actualisering van de profielen binnen vmbo heeft geresulteerd in een praktisch advies voor OCW¹⁰.

Inbrengen vmbo-expertise

Dit betreffen meerdere activiteiten waar SPV een rol in speelt. Meestal wordt SPV benaderd voor samenwerking. Bijvoorbeeld bij:

- Advisering van interventies in kader van de NP Onderwijsgelden.
- Deelname in de projectgroep en regiegroep voor het inrichten van een kenniscommunity rondom de NP Onderwijsgelden.
- Deelname in klankbordgroepen en stuurgroepen rondom curriculumontwikkeling voor (meer algemene) vakken vmbo.
- Zitting in de Landelijke Werkgroep Bevoegd (LWB) en andere groepen die gaan over het lerarentekort, om samen met andere partijen na te denken over hoe mensen die een docentberoep ambiëren kunnen worden om/bijgeschoold, zodat zij bevoegd voor de klas kunnen, rekening houdend met de kennis die ze al meenemen.
- Onderdeel van begeleidingscommissies rondom (NRO) onderzoek gericht op verschillende vmbo thema's en aanverwante thema's.
- Overleg over COVID-19, o.a. over examinering.

In eerste instantie zijn de genoemde activiteiten taken van de voorzitter en directeur van SPV. Vanuit het gesprek met de gesprekspartner van SPV blijkt dat SPV dit ziet als een belangrijk onderdeel van haar taken, omdat er vaak kennisgebrek is in het veld over het vmbo. SPV verbindt daarmee organisaties, onderzoekers en scholen. SPV ervaart deze kennisoverdracht als heel waardevol, maar vaak wel als een proces 'van de lange adem'.

⁹ https://www.platformsvmbo.nl/wp-content/uploads/2022/10/SPV_TOEKOMSTNOTITIE_DRUK.pdf

¹⁰ <https://open.overheid.nl/documenten/dpc-6bbb0102e0f019efc2dea47cb5cb7472abf0d435/pdf>

Overigens is SPV bereid om op een school advies te geven, maar heeft niet als doel een begeleidingstraject te organiseren. Wanneer een school met een dergelijke behoefte zit, kan SPV hen wel doorverwijzen naar andere ondersteuners en aanbieders.

5.2.3.2 *Verbinding activiteiten Sterk beroepsonderwijs*

Deelname overleggen Sterk beroepsonderwijs

Deelnemers van SPV nemen deel aan verschillende overleggen vanuit de programmalijnen. Zoals het Programmteam *Sterk beroepsonderwijs*, waarin ook OCW, de VO-raad, Connect groen en de MBO-raad deelnamen. Zij kwamen maandelijks bijeen. Dit overleg richtte zich met name op programmalijnen 1 en 3. Het Team Programmalijn 1 (0.1 fte in 2021, 0.2 fte in 2022 en 2023) heeft de taak heeft de samenwerking tussen vmbo/mbo en het beroepsleven in de regio te stimuleren. De regie lag met name in handen van OCW en SPV was verantwoordelijk voor onder andere de communicatie richting de onderwijspraktijk. SPV heeft veel activiteiten georganiseerd vanuit deze programmalijnen en nam uiteindelijk ook het beheer van de website over *Sterk beroepsonderwijs* op zich.

Deelname overleggen Nieuwe Leerweg/praktijkgerichte programma's GL/TL

Voor de ontwikkeling van de Nieuwe Leerweg (Programmalijn 3) neemt SPV deel aan verschillende overleggen. In totaal wordt gerekend met 0.6 fte in 2021 en 0.1 fte in 2022 en 2023.

- SPV neemt deel aan een strategiegroep over praktijkgerichte programma's in GL en TL vmbo. De strategiegroep kwam 6x per jaar bijeen in 2021. In 2022 werd er ook een smalle strategiegroep ingericht die maandelijks bijeen kwam en een klein strategisch overleg dat driewekelijks bijeen kwam. Tijdens overleggen werd verkend welk aanbod op *bijsholingvmbo.nl* moet worden aangeboden in dit kader. Hieraan gelinkt is het scholingsoverleg: SPV zorgt voor de scholing van de pilot (en niet-pilot) scholen, dat verplicht is voor pilotscholen, over de *Nieuwe Leerweg*. Daarnaast worden er bijeenkomsten georganiseerd en voorbereid voor schoolleiders (van pilotscholen). In 2021 betrof dit 5 bijeenkomsten.
- SPV neemt ook deel aan het afstemmingsoverleg *Nieuwe Leerweg* met SLO en platform TL, dat als doel heeft om af te stemmen tussen verschillende deelprojecten van de *Nieuwe Leerweg* en vond tweewekelijks plaats.
- Daarnaast neemt SPV deel aan het Communicatieoverleg *Nieuwe Leerweg*, dat als doel heeft om nieuwe ontwikkelingen rondom de *Nieuwe Leerweg* onder de aandacht te brengen bij de doelgroep. Dit overleg vond ook elke twee weken plaats.

5.3 **Ervaringen van stakeholders en partners (Outcome)**

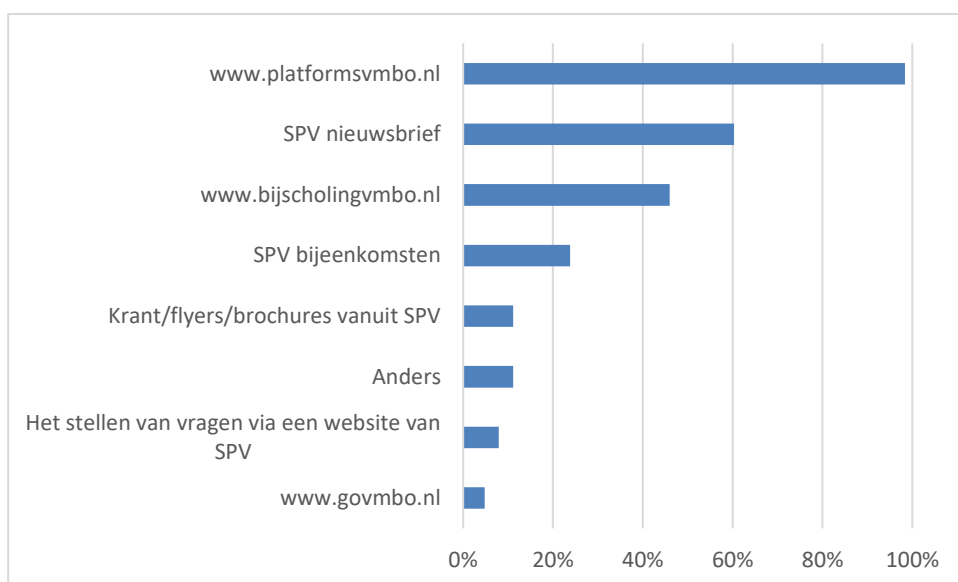
In de volgende paragraaf worden de ervaringen van stakeholders en partners weergegeven per taak van SPV. Deze ervaringen zijn gebaseerd op resultaten van de vragenlijst onder schoolleiders en interviews met de VO-raad, PTvT, SPV zelf en gesprekspartners van OCW.

5.3.1 Voorlichting

Resultaten uit de vragenlijst

In de vragenlijst is gevraagd aan schoolleiders hoe zij de voorlichting en informatievoorziening van SPV ervaren. Hierbij is geen specifiek onderscheid gemaakt tussen de ervaren voorlichting rondom *Doorontwikkeling nieuw vmbo* als *Sterk beroepsonderwijs*, zodat de vragenlijst niet te lang werd.

SPV is een bekende organisatie onder schoolleiders. Uit de vragenlijst blijkt dat de meerderheid van de schoolleiders enigszins tot zeer bekend is met SPV (85%). Hierbij blijkt dat van de 85 schoolleiders, 31 (42%) schoolleiders regelmatig informatie ontvangen van SPV of informatie opzoeken via SPV over ontwikkelingen in het vmbo. Verder gebeurde dit bij 26% van de schoolleiders een aantal keer, bij 15% heel vaak en bij 15% helemaal niet. Daarbij werd het meest gebruik gemaakt van de website van SPV, platformsvmbo.nl, gevolgd door de nieuwsbrief van SPV en de website bijscholingvmbo.nl (zie Figuur 2). Daarnaast werd in een open antwoord aangegeven dat schoolleiders ook via platforms zelf in informatie over het vmbo worden voorzien, via het examenblad en via CvTE.



Figuur 2. Door schoolleiders gebruikte informatievoorziening vanuit SPV

Informatievoorzieningen sloten vaak grotendeels aan bij de behoeften van schoolleiders. 32 van de 63 schoolleiders (51%) gaven aan dat deze aansloot, 43% deels en één iemand dat de informatievoorziening niet aansloot. Daarbij vond 60% van de schoolleiders de kwaliteit van de informatie goed, 37% dit neutraal en 3% dit uitstekend. 70% van de schoolleiders gaf aan dat de informatie goed te verkrijgen was, 27% deels en één iemand vond dat informatie niet goed te verkrijgen was.

In de overige opmerkingen van schoolleiders omtrent de voorlichting die SPV biedt, werd nog opgemerkt dat men tevreden is over de informatievoorziening. Eén schoolleider

noemde nog dat niet altijd duidelijk is waarop informatie en stellingen van SPV zijn gebaseerd en hoe betrouwbaar ze daarmee zijn. Er werd ook één opmerking gemaakt dat soms dezelfde informatie via SPV als de platforms wordt gedeeld en daarmee dubbelop is.

Resultaten uit interviews en focusgroepen

Volgens de verschillende gesprekspartners is SPV effectief in het bereiken van de achterban door middel van hun website, nieuwsbrief en andere kanalen. Wanneer oproepen worden gedaan voor onderzoek, is de ervaring dat er meer respons is door via SPV deze oproep te plaatsen.

Twee schoolleiders noemden tijdens het focusgroep gesprek dat zij soms wel meer verdiepende informatie zoeken, met name ook over waar bepaalde informatie vandaag komt of op gebaseerd is. Een voorbeeld die zij gaven is dat er in nieuwsberichten van verschillende bronnen soms tegenstrijdige opmerkingen staan. Zonder verdere duiding van waar bepaalde informatie op gegrond is, is het daarmee moeilijk te achterhalen welke informatie juist is.

5.3.2 Ondersteuning

Resultaten uit de vragenlijst

Veel schoolleiders hebben in de periode 2021 t/m 2023 deelgenomen aan activiteiten van SPV. Een deel (34%) heeft tussen de periode 2021 en 2023 deelgenomen aan 2 tot 10 activiteiten van SPV. Verder heeft 22% 1 of 2 keer deelgenomen en twee mensen meer dan 10 keer. Daarbij werden regiobijeenkomsten het meest bezocht (75% van 44 schoolleiders), gevolgd door het programma de *Nieuwe Leerweg* (57%), het Examenfestival (50%), SPV congres (23%). Verder hebben 10 schoolleiders deelgenomen als pilotschool voor het ontwikkelen van doorlopende leerlijnen en hebben 6 schoolleiders advies ontvangen rondom een keuzevak. Ander genoemde activiteiten waren een voorlichting krijgen over waterstof en een experiment Bouwen, Wonen en Interieur (BWI)/ Produceren, Installeren en Energie (PIE).

De activiteiten sloten meestal prima (57%), goed (27%) tot boven verwachting (2%) aan bij de behoeften. Rondom de activiteiten van *Doorontwikkeling nieuw vmbo*, sloten de activiteiten Het Examenfestival en het SPV congres overwegend prima (50%) tot goed aan bij (40%) de behoeften. Regiobijeenkomsten werden overwegend als prima (64%) tot goed beoordeeld (24%) en advies rondom een keuzevak met goed (67%). De activiteiten die passen bij *Sterk beroepsonderwijs* werden ook overwegend positief ervaren. De activiteit rondom *De Nieuwe Leerweg* is door 25 schoolleiders bezocht en er zijn ook 10 scholen een pilot school geweest rondom het ontwikkelen van doorlopende leerlijnen/leerroutes. De activiteit *De Nieuwe Leerweg* sloot overwegend neutraal (48%) tot goed (32%) aan bij de behoefte van de scholen. De activiteit 'pilotschool voor ontwikkelen van doorlopende leerlijnen/leerroutes' sloot prima (50%) tot goed (30%) aan bij de behoefte van scholen.

Zeven schooldirecteuren gaven redenen waarom de activiteit soms niet aansloot op de behoefte. Zij noemden dat er soms gebrek was aan vernieuwende, verdiepende of concrete informatie. Twee schooldirecteuren noemden dat dit met name bij de *Nieuwe Leerweg*

activiteiten voorkwam. Er werd ook genoemd dat activiteiten meer gericht waren op docenten en niet op schoolleiding. Daarnaast werd genoemd dat het niet altijd praktisch toepasbaar was in de school en dat er onduidelijke programmering was.

De inhoudelijke kwaliteit van activiteiten werd vaak goed beoordeeld en nooit slecht. Dit verschilde tussen neutraal (33%), goed (60%) tot uitstekend (7%) volgens 43 schoolleiders. Hierbij waren geen duidelijke verschillen tussen de beoordelingen van de specifieke activiteiten. Het advies rondom een keuzevak werd wel altijd goed tot uitstekend beoordeeld.

Op de vraag of een activiteit had bijgedragen aan een verandering in de onderwijspraktijk, antwoordde het merendeel van de schoolleiders (26 van de 43, 60%) dat dit deels het geval was; 16% gaf aan dat de praktijk daadwerkelijk was veranderd, terwijl 23% aangaf dat er geen verandering had plaatsgevonden. Met name rondom het advies voor een keuzevak (33%) en bij het Examenfestival (29%) zorgde de activiteit voor verandering in de onderwijspraktijk. In de toelichting werd het meest genoemd (50%) dat de activiteit ondersteunend was aan het proces dat al gaande was op school en hen hielp bij de volgende stap zetten dankzij gegeven advies en handvatten vanuit SPV. Dit werd met name aangegeven rondom de organisatie van de PraktijkGerichte Programma's (PGP's). Daarnaast werd door drie schooldirecteuren aangegeven dat het Examenfestival zorgt voor goede inzichten en *Input* die in de praktijk rondom examinering direct toepasbaar zijn. Verder werd vaak genoemd (7x) dat activiteiten leidden tot nieuwe informatie en inzichten. Verder werd genoemd dat uitwisseling met andere scholen zorgde voor verandering in de eigen onderwijspraktijk en dat activiteiten leidden tot het voeren van de juiste gesprekken binnen school. Een schoolleider noemde tot slot dat de activiteit hielp bij het vormgeven van de toetsing. De uiteenlopende opvattingen over de mate waarin activiteiten tot verandering leiden, wijzen erop dat het nodig is duidelijker te maken wat een activiteit precies teweeg moet brengen.

Verder werd nog gevraagd aan de schoolleiders of er overige opmerkingen rondom de ondersteunende rol van SPV waren, waarop een aantal schoolleiders zich positief uitten over de waarde van SPV en haar activiteiten. Een aantal keer werd ook genoemd dat de activiteiten meer voor de teamleiders en docenten waren en niet voor schoolleiders. Verder was een tip van een schoolleider om ook meer algemene bijeenkomsten te organiseren voor nog niet deelnemende scholen.

Resultaten uit interviews en focusgroepen

Volgens veel gesprekspartners is SPV doeltreffend in het bieden van ondersteuning aan het met name docenten en scholen binnen het (beroepsgerichte) vmbo. Over het algemeen bereikt SPV de docenten goed en voorziet in de behoeften die docenten nodig hebben, dat bijvoorbeeld terug te zien is in de vaak hoge opkomst van docenten bij bijeenkomsten.

Uit de focusgroep met de schoolleiders kwam naar voren dat zij soms het gevoel hebben vooral informatie te geven, in plaats van deze te ontvangen. Dit verschilt echter sterk per profiel, zowel in de mate waarin dit speelt als in de tevredenheid over de bijeenkomsten. Zo

gaven zij het voorbeeld dat docenten van het profiel D&P het Examenfestival als zeer nuttig ervaren, omdat veel van hun vragen worden beantwoord. Docenten van het profiel NVI vragen zich daarentegen soms af wat het Examenfestival concreet heeft opgeleverd. Daarnaast werd opgemerkt dat bij sommige bijeenkomsten praktijkmensen als presentatoren ontbreken. Een tip van de schoolleiders was om beter in kaart te brengen welke behoeften de deelnemers hebben, zodat de invulling van de bijeenkomsten hier beter op kan aansluiten.

5.3.3 Verbinding

Resultaten uit de vragenlijst

In de vragenlijst is schoolleiders gevraagd in hoeverre SPV een verbindende rol vervult tussen beleid en praktijk. Hierbij is geen onderscheid gemaakt tussen de thema's *Doorontwikkeling nieuw vmbo* en *Sterk beroepsonderwijs*, om de vragenlijst beknopter te houden. Daarom delen we hier resultaten van hoe schoolleiders de verbindende rol van SPV waarderen in het algemeen.

De meeste schoolleiders (49% van 72 schoolleiders) geven aan dat zij niet goed kunnen inschatten in hoeverre SPV de *Input* van het vmbo doorgeeft aan het ministerie en de landelijke politiek. 18 schoolleiders (25%) geven aan dat SPV dit prima doet, 3% dat zij dit erg goed doet, 11% dat dit beter kan en 1 schoolleider vindt dat SPV dit niet goed doet. Andersom, op de vraag in hoeverre SPV goed terugkoppelt naar schoolleiders over wat aan beleidstafels wordt besproken, geeft de grootste groep schoolleiders (39%) aan dit niet goed te kunnen inschatten. Daarnaast vindt 33% dat SPV dit prima doet, 14% dat SPV dit noch goed noch slecht doet, 8% dat SPV dit beter kan, drie schoolleiders dat SPV dit niet goed doet en één schoolleider dat SPV dit juist erg goed doet. Het is opvallend dat veel schoolleiders de vertegenwoordigende rol van SPV niet goed kunnen inschatten.

Op de vraag in welke mate het vmbo minder goed vertegenwoordigd zou zijn richting de politiek als SPV deze rol niet zou vervullen, kwam een gemengd beeld naar voren (zie Tabel 2). Van de 36 schoolleiders die deze vraag hadden ingevuld, was het grootste deel het eens dat zij zich minder vertegenwoordigd zouden voelen als SPV er niet was geweest. Toch is er een deel die dit niet kan inschatten of aangeeft dat het nauwelijks een verschil zou maken.

Tabel 2. Vertegenwoordiging van SPV.

Stelt u zich voor dat SPV haar rol in de verbinding tussen vmbo-scholen en OCW niet had vervuld. In welke mate zou het vmbo dan, naar uw inschatting, politiek minder goed vertegenwoordigd zijn geweest?	N	%
Nauwelijks minder goede vertegenwoordiging	3	8
Enigszins minder goede vertegenwoordiging	10	28
Duidelijk minder goede vertegenwoordiging	10	28
Veel minder goede vertegenwoordiging	8	22
Weet ik niet/kan ik niet goed inschatten	5	14
Totaal	36	100

Bij de vraag of er nog overige opmerkingen waren over de verbindende en vertegenwoordigende rol van SPV, werd genoemd dat SPV moet blijven strijden voor het vmbo om het geen 'ondergeschoven kindje' te laten zijn, dat ze soms nog duidelijker en zichtbaarder (op social media) mogen zijn en dat het belangrijk is om ervaren en inhoudelijk sterke collega's bij SPV te behouden die hun rol naar de overheid goed kunnen blijven vervullen.

Resultaten uit interviews en focusgroepen

In principe zien alle gesprekspartners het als een kracht van SPV dat zij korte lijntjes hebben met het onderwijs en de (beroepsgerichte) vmbo-docenten. Zo is er snel contact met de achterban wanneer SPV hen wil bereiken voor bijvoorbeeld meedenken in advies, bereiken zij veel docenten via hun nieuwsbrief en website en hebben een hoge opkomst bij bijeenkomsten. SPV is geworteld in het vmbo en zij zijn de spreekbuis van het vmbo geworden. Uit verschillende gesprekken komt ook naar voren dat de doelgroep die SPV vertegenwoordigt (beroepsgerichte en praktijkgerichte vmbo-docenten) een specifieke groep is die, tot op heden, niet vanuit een andere organisatie goed wordt vertegenwoordigd.

Verder kwam naar voren dat SPV zich actief inzet voor de belangenbehartiging van het (beroepsgerichte) vmbo. Dit gebeurt met name via de onafhankelijke platforms en de deskundigheid van de voorzitters daarvan, die allen minimaal ervaring hebben als directielid binnen het vmbo. Zij gelden als experts binnen hun vakgebied, zijn goed op de hoogte van wat er speelt in het vmbo en onderhouden contact met hun leden en docenten, bijvoorbeeld tijdens bijeenkomsten. Een opmerking uit de focusgroep met schoolleiders was dat de wisseling van voorzitters soms meer gestimuleerd zou kunnen worden. Momenteel wordt ervaren dat een platform vaak een vaste koers blijft varen, omdat er weinig verloop is onder de bestuurders. Via de platforms wordt vervolgens ook weer nieuws teruggekoppeld naar de leden. Uit de focusgroep met schoolleiders bleek dat dit per profiel sterk verschilt: sommige profielen ervaren dat hun belangen goed worden behartigd en informatie goed wordt doorgegeven, terwijl anderen dit minder zo ervaren.

Een gesprekspartner van SPV gaf aan dat zij met name docenten als leden hebben en vertegenwoordigen. De directie wordt vertegenwoordigd door de VO-raad. De laag ertussen, waarin bijvoorbeeld locatiedirecteuren en teammanagers zich bevinden, is voor beide organisaties soms lastiger te bereiken.

Door de jaren heen is wat en wie SPV vertegenwoordigt wel verbreed. Zo wordt soms ook advies gevraagd aan SPV over meer algemenere vraagstukken voor het hele vmbo en niet alleen voor het beroepsgerichte vmbo, bijvoorbeeld over de inrichting van een driejarige brugklas. Andersom geldt dat SPV in de samenwerking met PTvT soms een standpunt moet innemen over techniekonderwijs, terwijl niet alle profielen die SPV vertegenwoordigt techniekonderwijs aanbieden. De verschillen in het behartigen van belangen leidt soms tot frictie, met name door onduidelijkheid wie wat precies vertegenwoordigt en met welke belangen, aldus verschillende gesprekspartners.

Over het algemeen wordt veel samen afgestemd en goed samengewerkt tussen SPV en partnerorganisaties zoals de VO-raad en PTvT, bijvoorbeeld bij het schrijven van een advies

of de uitvoering van activiteiten voor het vmbo. Een aandachtspunt daarbij is soms wel dat communicatie en afstemming meer aandacht kan krijgen alvorens een beslissing wordt genomen, aldus de VO-raad. SPV wordt gezien als een daadkrachtige organisatie, wat positief is, maar soms leidt die daadkracht ertoe dat al tot uitvoering wordt overgegaan voordat beleidskeuzes volledig zijn afgerond.

Dit beaamt de gesprekspartners van OCW. Volgens hen is SPV een steeds belangrijkere speler geworden bij het vormen van beleid over het vmbo. SPV is daarin groeiende en dat vraagt wel om ook als organisatie en als volwaardige gesprekspartner hierin mee te groeien, zodat SPV de achterban goed kan blijven vertegenwoordigen. Concreet betekent dit dat structureler organiseren nodig is.

Daarnaast is volgens meerdere gesprekspartners nog te veel kennis, en zijn te veel taken, persoonsgebonden. Deze zouden structureler in de organisatie moeten worden ingebed, zodat bij uitval van een medewerker een ander snel op de hoogte is en de taken kan overnemen. Kennis en structurele taken moeten meer geborgd worden. Ook werd genoemd dat wanneer wordt gedacht aan anders organiseren, het heel belangrijk is om goed na te denken over welke taken precies (voor de lange termijn) bij SPV belegd worden en wat dit betekent voor de uitvoering, vertegenwoordiging en verantwoording van deze taken.

5.4 Conclusie

Voorgaande resultaten leiden tot een aantal conclusies over de doeltreffendheid van de uitvoering van de activiteitsubsidie. Deze conclusies zijn verbonden aan de taken van SPV rondom voorlichting, ondersteuning en verbinding. We benoemen hierbij verklaringen van de doeltreffendheid, neveneffecten en factoren die invloed hebben hierop, succesfactoren en eventuele knelpunten. Tot slot concluderen we in hoeverre beleidsdoelen worden behaald en in hoeverre het behalen van deze doelen afhangt van de subsidieregeling.

5.4.1 Doeltreffendheid voorlichting

Uit de deskresearch blijkt dat SPV veel manieren inzet om de doelgroep te bereiken en van informatie te voorzien. De doelgroep maakt ook veel gebruik van informatievoorziening, zoals het bezoeken van de website, het stellen van vragen en het lezen van de nieuwsbrief. Dat blijkt al uit de grote aantallen dagelijkse bezoekers en abonnees. De meeste schoolleiders geven ook aan dat zij bekend zijn met SPV en gebruik maken van informatievoorziening die met name voorziet in hun behoefte. Een tip is om informatie transparanter te maken door duidelijk te laten zien waarop deze is gebaseerd, zodat de doelgroep beter begrijpt waar bepaalde besluiten en gegevens vandaan komen.

Verklaringen waarom SPV effectief is in het voorzien van de juiste informatie over het vmbo en specifiek de beroepsgerichte profielen en praktijkgerichte vakken is omdat zij dicht bij het veld staan en vertegenwoordigd zijn in de 10 platforms. Dit maakt dat SPV zowel informatie ophaalt binnen het onderwijs, als efficiënt terug communiceert.

Een factor die hierbij van invloed is, is bijvoorbeeld de eis dat iedere platformvoorzitter uit het vmbo moet komen en nauw samenwerkt met het veld. Zelfs de directrice komt regelmatig binnen scholen om informatiebehoeften op te halen. Daarnaast is er een efficiënte helpdesk die mensen voorziet in antwoorden op hun vragen. Dit zorgt ervoor dat SPV gezien wordt door de doelgroep en de doelgroep goed weet te bereiken. Een eventueel verbeterpunt zou kunnen zijn dat SPV zich ook meer richt op het aanspreken van o.a. team-, en schoolleiders en probeert meer aan te sluiten bij hun informatiebehoeften.

5.4.2 Doeltreffendheid ondersteuning

Uit de deskresearch, vragenlijst onder schoolleiders en gesprekken met partners blijkt dat SPV grotendeels succesvol is in het ondersteunen van docenten en scholen bij hun behoeften. Bijeenkomsten en webinars worden veel bezocht en goed geëvalueerd, adviezen aan scholen worden als zeer waardevol ervaren en andere activiteiten worden grotendeels goed beoordeeld. Daarnaast zijn opbrengsten van de activiteiten dat deze vaak (deels) leiden tot veranderingen in de onderwijspraktijk.

Verklaringen voor deze goede waardering van activiteiten is dat SPV de doelgroep goed bereikt en vaak hun behoeften goed peilt in wat zij zoeken in ondersteuning van SPV. Zoals beschreven bij de taak van voorlichting, zijn lijntjes kort met de docenten, komen medewerkers van SPV geregeld op scholen en wordt de verbinding gelegd met de continue veranderende eisen van de markt, de doorstroom naar het mbo en de veranderingen vanuit beleid. Vaak wordt het als een kracht van SPV genoemd dat zij snel kunnen organiseren, waardoor activiteiten succesvol van de grond komen en doeltreffend zijn.

Dit zorgt ervoor dat er vaak met veel waardering wordt gesproken over de activiteiten die SPV uitvoert omtrent de ondersteuning richting docenten en scholen en dat de activiteiten als nuttig en waardevol worden ervaren. Factoren die daarbij van invloed zijn, zijn de focus die de activiteiten hebben op (de behoeften vanuit) vmbo, praktische handvaten bieden waarmee scholen aan de slag kunnen en up-to-date zijn in kennis over (beroepsgericht) vmbo. Een voorbeeld is het vaak positief gewaardeerde Examenfestival dat jaarlijks wordt georganiseerd.

Een eventueel knel- of verbeterpunt kan zijn dat activiteiten zich ook meer kunnen richten op team- en schoolleiders van beroepsgericht vmbo. Een ander verbeterpunt is dat de waardering van bijeenkomsten wel kan verschillen per profiel en soms meer verdiepende informatie wordt gemist, waardoor docenten het gevoel hebben meer te komen brengen dan halen.

5.4.3 Doeltreffendheid verbinding

Over het algemeen wordt veel waardering uitgesproken voor de spreekbuis die SPV is voor het vmbo en wordt dit als een belangrijke taak gezien van SPV door alle deelnemers. Daarnaast blijkt met name uit de vragenlijst en de gesprekken met partners dat duidelijker kan worden gemaakt hoe SPV deze taak precies uitvoert. Uit de vragenlijst kwam een over het algemeen positief beeld naar voren dat de meeste schoolleiders vinden dat SPV het (beroepsgerichte) vmbo goed vertegenwoordigt en ook nieuwe beleidsontwikkeling goed

terugkoppelt, maar er was ook een deel van de schoolleiders dat aangaf dat zij dit niet goed kunnen inschatten.

Daarnaast komt vanuit de gesprekspartners naar voren dat soms duidelijker mag zijn wie SPV precies vertegenwoordigd aan beleidstafels en dat wellicht door de tijd een verschuiving plaatsvindt van eerst alleen het beroepsgerichte vmbo naar nu het hele vmbo. Dit is echter soms verwarrend ten opzichte van andere vertegenwoordigers van het vmbo/vo en dat zorgt soms voor frictie. Ook in het behartigen van belangen is soms onduidelijk voor partners hoe dit een rol speelt in de uitvoerende taken van SPV en in het vormen van beleidsadviezen. Hoewel dit punten van aandacht zijn, zijn er ook veel positieve punten genoemd omtrent de fijne samenwerking die er is met SPV en het gezamenlijk optrekken in beleidsvorming.

Verklaringen voor dat de verbindende taak wisselend wordt ervaren zijn de manier waarop SPV van oorsprong is georganiseerd en de (structurele) taken die door de jaren heen voor SPV zijn gegroeid. Een factor hierbij is dat SPV een steeds belangrijkere gesprekspartner en uitvoerder voor het (beroepsgerichte) vmbo is geworden, waardoor dat wellicht vraagt om aanpassingen in de manier van organiseren. Gesprekspartners hebben ook aangegeven dat op dit moment taken teveel bij specifieke personen zijn belegd, waardoor het gevaar bestaat dat wanneer personen vertrekken, het veel tijd en moeite kost om goede vervanging te regelen. Meer borging in de organisatie is daarom gewenst, maar dat vraagt wel om een meer structurelere vorm van subsidiëring en om heldere lange termijn taken.

5.4.4 Behalen van beleidsdoelen en samenhang met subsidiëring

De projectsubsidie voor de activiteiten van de jaren 2021 t/m 2023 richtten zich op twee thema's: 1. *Doorontwikkeling nieuw vmbo* en 2. *Sterk beroepsonderwijs*. Doelen die waren gesteld voor de *Doorontwikkeling nieuw vmbo* betroffen activiteiten die waren gericht op het uitrollen van de 10 nieuwe profielen binnen beroepsgericht vmbo. Dat betroffen activiteiten omtrent de inrichting van nieuwe praktijkgerichte en beroepsgerichte programma's, en het ontwerpen en inrichten van keuzevakken. Uit voorgaande resultaten blijkt dat SPV deze taken goed en efficiënt heeft uitgevoerd en per jaar accuraat heeft gemonitord waar de behoefte zat en hoe zij docenten en scholen kan ondersteunen hierbij.

Doelen die hoorden bij *Sterk beroepsonderwijs* betroffen activiteiten die bijdroegen aan het versterken van de verbinding tussen vmbo en beroepsonderwijs, zoals het ondersteunen van de ontwikkelingen rondom doorgaande leerlijnen en de Nieuwe Leerweg. Ook hierin heeft SPV zijn doelen behaald in dat zij docenten en scholen goed heeft ondersteund door middel van de uitgevoerde activiteiten.

De taken die pasten bij deze doelen konden worden samengevat als het bieden van voorlichting, ondersteuning en verbinding. In het bieden van voorlichting en ondersteuning blijkt dat SPV dit (grotendeels) naar tevredenheid van alle deelnemers aan dit onderzoek doet. Doordat de projectsubsidie voor de uitvoering van de activiteiten ieder jaar wordt afgestemd met OCW, helpt deze met het accuraat houden van de behoeften bij het veld en zorgt het voor directe acties. Een nadeel van deze vorm van subsidiëring is dat er inmiddels

meer structurele taken bij SPV in haar activiteiten plaatsvinden, die sterker zouden worden als zij voor de langere termijn worden georganiseerd. Met name voor het feit dat de activiteiten dan breder gedragen kunnen worden door de organisatie en beter worden geborgd, zou deze structurele taken in kwaliteit verbeteren.

Omtrent de taak van verbinding geldt hetzelfde dat dit naar overwegend grote tevredenheid van de deelnemers wordt uitgevoerd en SPV wordt gezien als de vertegenwoordiger van het (beroepsgerichte) vmbo. Hierbij geldt wel weer dat de tijdelijke subsidiëring ervoor zorgt dat er geen vaste mensen in dienst worden genomen, de organisatie vrij *lean* is georganiseerd, maar dat meer vastigheid binnen de organisatie de organisatie wel verder kan helpen groeien. Met name doordat SPV een steeds bredere rol toegewezen krijgt, zijn er soms onduidelijkheden over wie zij nu precies vertegenwoordigd, welke taken daar precies bij passen en hoe zij sterker kan worden in het vormen van beleidsadviezen die breed gedragen worden. Door te denken aan een instellingssubsidie kunnen hier betere taken bij worden gevormd en verwachtingen die deze onduidelijkheden kunnen wegnemen en ervoor kan zorgen dat de organisatie van SPV groeit en sterker wordt.

5.5 Sturing en toekomst

Voorgaande conclusies leiden tot een aantal punten voor sturing en toekomstperspectieven. Allereerst is er veel waardering voor SPV, voor de manier waarop zij zichtbaar zijn, het vmbo vertegenwoordigen en kennis hebben over, en een sterk netwerk hebben in het vmbo. Iedereen was het erover eens dat SPV een belangrijke speler in het veld is geworden en zeker hiermee door moet gaan.

De manier waarop SPV moet doorgaan kan wel opnieuw worden bekeken. Er wordt dan met name in de manier van organiseren gesproken over dit versterken. De vertegenwoordiging van de profielen in de platforms wordt als een sterke kant gezien van de organisatie, dat ervoor zorgt dat de profielen worden vertegenwoordigd en er korte lijntjes zijn met de vmbo docenten. Daardoor is SPV effectief in het uitvoeren van haar taken rondom voorlichting en ondersteuning naar scholen toe.

Waar met name nog verbetering in mogelijk is, is de manier van organiseren van de kern van de organisatie, waarin de kennis en kunde zit van het reilen en zeilen van SPV. Op dit moment is teveel kennis en kunde belegd bij specifieke personen en is een risico dat wanneer een persoon uitvalt, deze kennis en kunde en specifieke taken niet direct belegd kan worden bij iemand anders. Ook binnen het bestuur maakt dit de organisatie soms kwetsbaar, doordat zij afhankelijk is van een beperkt aantal personen. Daarnaast wordt soms capaciteit of denkkracht gemist bij gesprekspartners in de organisatie bij het ontwikkelen van gezamenlijk beleid.

Het is niet vreemd dat dit een aandachtspunt is, gezien de manier waarop SPV door de jaren heen is gegroeid en versterkt in haar rol. De manier waarop SPV tot op heden financiering heeft ontvangen, namelijk door tijdelijke projectsubsidies, maakt ook duidelijk waarom er geen vaste mensen in dienst konden worden genomen. Om SPV nog meer te versterken en te

laten groeien zou ons advies daarom zijn om te denken aan meer structurele financiering, waarbij duidelijke beleidstaken en verantwoordelijkheden worden geformuleerd die richtlijnen bieden voor de uitvoerende taken van SPV en helderheid geven over wie SPV precies vertegenwoordigd en op welke manier. Dit zorgt ervoor dat SPV een nog meer gelijkwaardige gesprekspartner kan zijn aan beleidstafels en op langdurige structurele wijze activiteiten, die zeer worden gewaardeerd door het veld en als nodig worden gezien, kan blijven uitvoeren.

6 Doeltreffendheid: Bijscholing vmbo-docenten

In dit hoofdstuk worden de resultaten van de doeltreffendheid en doelmatigheid beschreven die horen bij de projectsubsidie voor de bijscholing in de jaren 2021 t/m 2023. Dit hoofdstuk beantwoordt (deels) onderzoeksvragen 1 en 2.

6.1 Introductie

Continue professionalisering van docenten is belangrijk voor de kwaliteit van onderwijs. Dit geldt in het bijzonder voor het beroepsgerichte vmbo, waar docenten hun vakkennis voortdurend in lijn brengen met de nieuwste technieken in de beroepen waar zij hun leerlingen op voorbereiden. Om dit mogelijk te maken, heeft OCW sinds 2016 projectsubsidies verstrekt aan SPV voor de coördinatie van een landelijk bij- en nascholingsaanbod. In dit hoofdstuk evalueren we de doeltreffendheid van deze subsidie over de periode 2021-2023.

6.1.1 Achtergrond en proces

Deze activiteit vloeit voort uit de vernieuwing van de beroepsgerichte vmbo-profielen in 2016. Deze vernieuwing creëerde een behoefte aan zeer praktische, vakinhoudelijke scholing om docenten in staat te stellen met nieuwe technieken en binnen nieuwe examenprogramma's te werken. Het aanbod moest, zoals onze gesprekspartners bij OCW lieten weten, *lean and mean* zijn, zodat docenten de opgedane kennis snel in hun eigen klaslokaal konden toepassen.

Normaal gesproken bekostigen scholen de professionalisering van docenten zelf uit de lumpsum. Volgens betrokkenen is in het beroepsgerichte vmbo echter meer bijscholing nodig dan voor avo-vakken. Waar de kennisbasis voor een vak als Nederlands of geschiedenis relatief stabiel is, moet een beroepsgerichte docent direct kunnen inspelen op de snelle technologische ontwikkelingen in de beroepspraktijk. Dit vraagt om continue en specialistische scholing. Een docent Groen die tien jaar geleden is opgeleid, moet vandaag de dag bijvoorbeeld kunnen werken met drones voor gewasseninspectie in de landbouw, maar heeft dat niet op de lerarenopleiding kunnen leren. Een docent in het profiel Producteren, Installeren en Energie (PIE) of Bouwen, Wonen en Interieur (BWI) kan niet meer zonder kennis van 3D-printtechnieken om prototypes te maken. Dit zijn nieuwe vaardigheden die een ander soort bijscholing – en bekostiging – vereisen dan de reguliere nascholing voor de avo-vakken (namelijk een cursus waar docenten nieuwe technieken leren en leren omgaan met nieuwe apparatuur).

Bovendien biedt de commerciële markt dit type specialistische trainingen voor de relatief kleine doelgroepen per profiel volgens meerdere gesprekspartners meestal niet aan. Om te voorkomen dat er een gat in het aanbod zou ontstaan, heeft het ministerie van OCW besloten SPV via een projectsubsidie te financieren om dit scholingsaanbod te organiseren en coördineren. Zonder deze subsidie, zo is de aanname, zou er voor veel van deze onderwerpen simpelweg geen passend scholingsaanbod bestaan. Dat zou de arbeidsmarktaansluiting van beroepsgericht vmbo-onderwijs in gevaar brengen.

In de praktijk pakt SPV deze taak en rol als volgt op: zogeheten 'kwartiermakers' geven het proces van vraagarticulatie tot daadwerkelijke cursus vorm. Voor elk van de tien profielen is een kwartiermaker op project of ZZP-basis aangesteld. Dit betreft vaak iemand met een achtergrond in een specifiek profiel. Deze kwartiermakers fungeren als 'makelaars' en 'netwerkers' die de professionaliseringsbehoeften van docenten inventariseren via hun eigen netwerk, contacten met de platforms, signalen tijdens landelijke bijeenkomsten en directe vragen van docenten. Wanneer een behoefte is geïdentificeerd, vertaalt de kwartiermaker deze naar een concrete opdracht. Vervolgens gaat hij of zij op zoek naar een passende aanbieder. Dit kan bijvoorbeeld een bedrijf zijn dat specialistische apparatuur levert of een onderwijsinstelling met specifieke vakkennis. Een belangrijke stap is de inhoudelijke afstemming met de aanbieder om te borgen dat de training toepasbaar is in de vmbo-onderwijspraktijk. Het leidende principe is, zoals meerdere kwartiermakers het verwoordden, dat een docent "er de volgende dag mee aan de slag moet kunnen." Na afloop wordt de kwaliteit van de training geëvalueerd. Een training die niet voldoet, wordt niet opnieuw aangeboden.

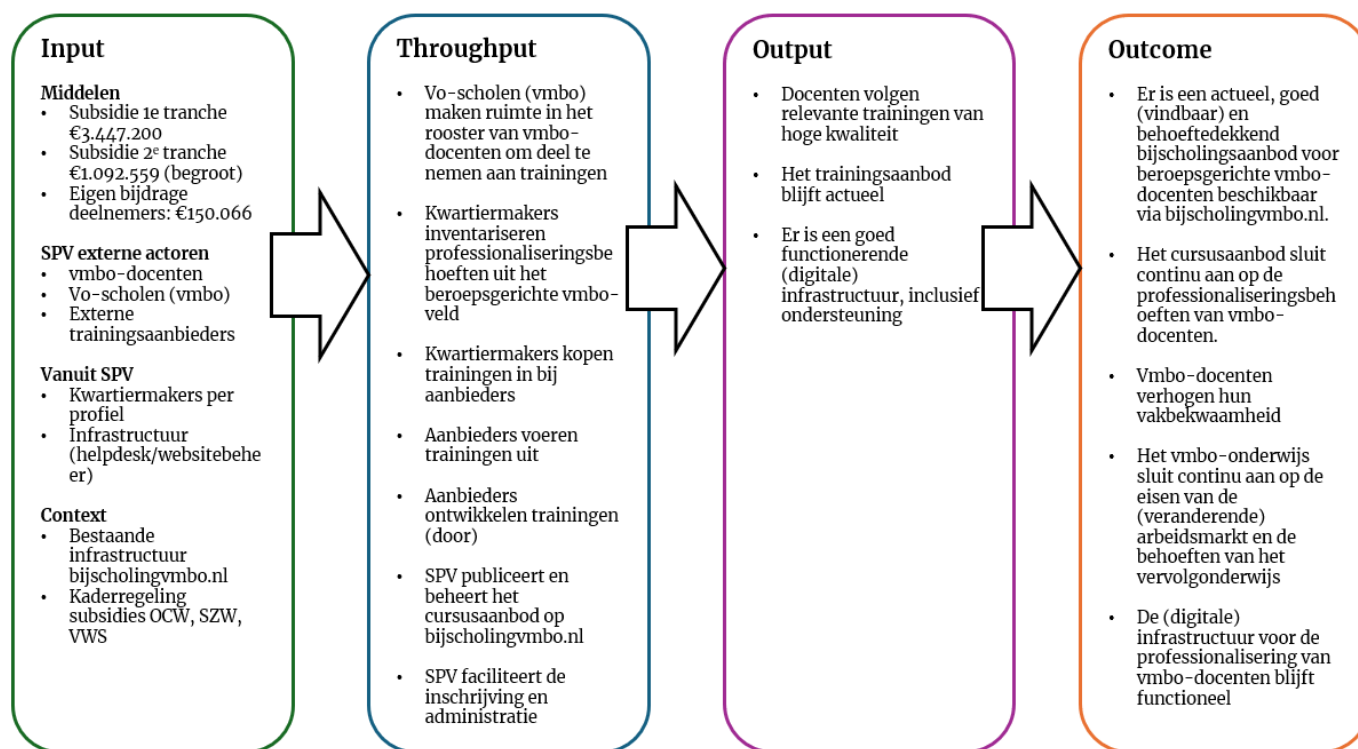
De rol van de centrale SPV-organisatie is hierbij faciliterend en ondersteunend. Zodra een training is ontwikkeld, zorgt SPV voor de publicatie op de website *bijbscholingvmbo.nl*, die fungeert als de centrale etalage en inschrijfportal. De inschrijvingen en de administratieve afhandeling verlopen grotendeels geautomatiseerd: het systeem genereert automatisch bevestigingen, presentielijsten, evaluatieformulieren en certificaten. Voor praktische vragen van docenten, kwartiermakers en cursusaanbieders is een helpdesk beschikbaar. SPV verzorgt tot slot de financiële afhandeling met de trainingsaanbieders.

Dit onderzoek richt zich op verzoek van de opdrachtgever niet op de kwaliteit van de individuele cursussen, maar op de coördinerende rol van SPV en de effectiviteit van de subsidie in het realiseren van de overkoepelende doelen. Centraal staan de vragen of het via *bijbscholingvmbo.nl* georganiseerde scholingsaanbod aansluit bij de professionaliseringsbehoeften van de docenten, en of dit aanbod als toegankelijk en vindbaar wordt ervaren (onderzoeksvragen 2c-2f).

6.1.2 Beleidstheorie

Om de werking van de subsidie te analyseren, hebben we de achterliggende beleidstheorie gereconstrueerd. Deze theorie beschrijft de veronderstelde causale keten van middelen (*Input*), via activiteiten (*Throughput*) en prestaties (*Output*), naar de beoogde effecten (*Outcome*), zie Figuur 3.

De *Input* bestaat uit de financiële middelen (de subsidie en de eigen bijdrage van deelnemers) en de benodigde menskracht, zoals de externe trainingsaanbieders en de kwartiermakers van SPV. Dit alles vindt plaats binnen de context van de bestaande infrastructuur van de website en de geldende subsidieregelingen. De *Throughput* is het proces waarin de kwartiermakers, als spil in het systeem, de professionaliseringsbehoeften uit het veld inventariseren en op basis daarvan trainingen inkopen of laten ontwikkelen. SPV faciliteert dit proces door het aanbod te publiceren en de administratie te verzorgen. Dit proces leidt, op papier, tot de *Output*: een actueel trainingsaanbod waar docenten daadwerkelijk aan deelnemen, ondersteund door een goed functionerende digitale infrastructuur. Het uiteindelijke, beoogde effect (*Outcome*) is een structureel, vindbaar en behoeftedekkend bijscholingsaanbod dat leidt tot vakbekwame docenten en vmbo-onderwijs dat goed aansluit op de veranderende eisen van de arbeidsmarkt. In Figuur 3 is dit schematisch weergegeven.



Figuur 3. Theory of change model voor de professionaliseringssubsidie.

6.2 Geplande en uitgevoerde activiteiten (*Throughput & Output*)

De subsidieaanvragen en verantwoordingen voor de projectsubsidie 'Professionalisering docenten praktijkgerichte en beroepsgerichte programma's' noemen drie hoofdactiviteiten:

1. de ontwikkeling van bijscholing voor de nieuwe leerweg en het praktijkgerichte programma,
2. de inhoudelijke professionalisering van docenten, en
3. de overkoepelende organisatie en infrastructuur.

In de praktijk en in de verantwoording zijn deze activiteiten uitgevoerd in de vorm van drie (iets andere) scholingsthema's plus een centrale organisatie. Deze worden hieronder afzonderlijk behandeld.

6.2.1 Trainingen voor beroepsgerichte profielen (continuering)

Deze activiteit betreft het continueren en doorontwikkelen van het bestaande bijscholingsaanbod voor de tien beroepsgerichte profielen. De doelstelling in de eerste subsidieaanvraag was om in 2020 en 2021 trainingen aan te bieden voor in totaal 3.250 docenten. Over de eerste periode (maart 2020 - eind oktober 2022) hebben 4.346 deelnames aan deze profielspecifieke trainingen plaatsgevonden. Hoewel dit aantal hoger is dan de oorspronkelijke doelstelling, geeft SPV aan dat de deelname lager was dan verwacht door de invloed van COVID-19. In de direct daaropvolgende subsidieperiode (november 2022 - december 2023) vonden nog eens 2.908 deelnames plaats binnen dit thema. Dit aanhoudende aantal deelnames onderstreept zowel de relevantie van deze vorm van bijscholing als het permanente karakter ervan. Anders dan aanvankelijk gedacht is er een permanente behoefte aan profiel-specifieke scholing door de continue instroom van nieuwe docenten en de snelle technologische vernieuwing in de beroepspraktijk. De oorspronkelijke gedachte dat dit een tijdelijk project zou zijn, is door de realiteit achterhaald.

6.2.2 Ontwikkelen scholing rond praktijkgerichte programma's (*Nieuwe Leerweg*)

De doelstelling van deze activiteit, zoals beschreven in de subsidieaanvraag, was de ontwikkeling van een specifiek bijscholingsaanbod gericht op de nieuwe leerweg (samenvoeging TL/GL) en het daarin opgenomen praktijkgerichte programma. De aanleiding was dat deze nieuwe leerweg en het praktijkgerichte programma nieuwe eisen stelt aan het programma en de werkwijze van met name TL- en GL-scholen (zoals samenwerking met de regio en toetsen met schoolexamens). De ontwikkeling van deze leergang zou worden uitgevoerd door een ontwikkelgroep van vijf personen onder leiding van een kwartiermaker, waarbij, waar wenselijk, samengewerkt zou worden met het bedrijfsleven en vervolgonderwijs. Het streven was de serie modules in september 2020 gereed te hebben voor aanbod aan pilotscholen en publicatie op www.bijscholingvmbo.nl voor andere scholen.

In de verantwoording over de eerste subsidieperiode wordt gerapporteerd dat er vanaf eind 2021 'trainingen vrij algemeen van opzet' zijn georganiseerd over praktijkgerichte programma's. In totaal hebben 2.691 docenten aan deze specifieke trainingen deelgenomen. De verantwoording biedt verder weinig detail over de gemaakte keuzes in de

ontwikkeling van dit aanbod. In de tweede subsidieperiode zijn volgens de verantwoording 2.591 trainingen in praktijkgerichte programma's uitgevoerd.

Een gesprekspartner van SPV verklaart de verschuiving van 'leergang' naar losse trainingen als een pragmatische keuze. De oorspronkelijke ambitie voor een volledige leergang bleek in de praktijk niet zinvol. Vooral omdat OCW de ppg-eis voor vmbo-tl liet vallen, waardoor de behoefte aan een complete leergang vanuit het veld verdween. Scholen en docenten die nog wel een ppg besloten in te voeren, hadden meer behoefte aan flexibiliteit om losse trainingen te kunnen volgen op basis van de specifieke zaken waar ze hierbij tegenaan liepen. De keuze voor losse trainingen was dus een aanpassing aan de vraag uit het veld.

6.2.3 Scholing rond schoolexaminering

Hoewel dit in de subsidieaanvraag niet als apart onderdeel wordt benoemd, heeft scholing rondom schoolexaminering zich in de praktijk ontwikkeld tot een duidelijke, aparte activiteit. Uit de verantwoording over de eerste periode (maart 2020 - november 2022) blijkt dat 1.307 docenten aan deze trainingen hebben deelgenomen. In de tweede periode waren dit er nog eens ruim 1.500. Uit het gesprek met een gesprekspartner van SPV komt naar voren dat het platform hier een unieke positie inneemt, omdat er voor de beroepsgerichte vakken nauwelijks ander aanbod op dit vlak bestaat. Deze trainingen worden, in tegenstelling tot veel ander aanbod, vaak 'in-company' op scholen zelf gegeven.

6.2.4 Organisatie en infrastructuur

De centrale organisatie en infrastructuur functioneerden gedurende de subsidieperiodes zoals gepland. Het systeem, dat draait op een netwerk van 13 kwartiermakers, een procesbegeleider, een webbeheerder en een helpdesk, wordt door de procesbegeleider omschreven als een "geoliede machine". De resultaten uit de vragenlijst bevestigen dit beeld. De inschrijvingen en administratie via *bijsholingvmbo.nl* verliepen grotendeels geautomatiseerd. De helpdesk was aanspreekpunt voor docenten, kwartiermakers en aanbieders, en had het met name tijdens de COVID-19-periode extra druk met de vele annuleringen en verplaatsingen van trainingen.

6.3 Ervaringen van stakeholders (Outcome)

Om de ervaringen van de belangrijkste doelgroep op te halen vulden tussen juni en augustus 2025 226 vmbo-docenten een online vragenlijst in over hun ervaringen met *bijsholingvmbo.nl*. Deze vragenlijst werd verspreid via een open link in de nieuwsbrief van SPV¹¹ (*convenience sampling*). Binnen deze steekproef valt op dat de respondentengroep zeer ervaren is: ruim de helft (52%) geeft aan al langer dan 15 jaar les te geven in het vmbo. Alle tien de beroepsgerichte profielen en het praktijkgerichte programma zijn

11 Hierdoor kan er sprake zijn van een selectiebias: docenten die de nieuwsbrief van SPV lezen zijn waarschijnlijk meer betrokken bij het platform dan docenten die dat niet doen, en dat kan hun antwoorden beïnvloeden. Hoewel de resultaten niet statistisch generaliseerbaar zijn naar alle vmbo-docenten in Nederland, is de steekproef desondanks waardevol. Met N=226 is de respons omvangrijk. Bovendien zijn alle tien de beroepsgerichte profielen en het praktijkgerichte programma vertegenwoordigd. De resultaten zijn daarmee bruikbaar om patronen te identificeren die relevant zijn voor de evaluatie.

vertegenwoordigd, waarbij docenten uit de profielen Produceren, Installeren en Energie (PIE) en Zorg en Welzijn (Z&W) met elk 13,7% de grootste groepen vormen.

Van de 226 respondenten geeft een grote meerderheid van 89% aan bekend te zijn met het bestaan van het na- en bijscholingsaanbod op *bijsholingvmbo.nl*. Slechts 11% van de docenten is niet bekend met het platform. Hoewel de algehele bekendheid met *bijsholingvmbo.nl* hoog is, toont de analyse een significant verschil op basis van de werkervaring van de docenten.¹² Waar docenten met meer dan tien jaar ervaring voor ruim 90% bekend zijn met het platform, geldt dit voor slechts 63,6% van de beginnende docenten (0-2 jaar ervaring). Dit duidt erop dat het platform met name de meer ervaren docenten weet te bereiken en dat er een specifieke uitdaging ligt in de communicatie naar startende docenten om hen al vroeg in hun loopbaan te informeren over het beschikbare professionaliseringsaanbod.

Het signaal dat startende docenten minder bekend zijn met het platform, wordt door de projectleiding herkend als een aandachtspunt. De communicatie bereikt docenten nu vooral via de gevestigde kanalen zoals de platforms en de nieuwsbrief, waar meer ervaren docenten vaker op aangesloten zijn.

Van de docenten die aangeven bekend te zijn met het platform (N=201), heeft 80% in de evaluatieperiode daadwerkelijk deelgenomen aan een of meer cursussen. Wanneer we inzoomen op de groep deelnemers (N=156), valt op dat de meesten meerdere cursussen hebben gevolgd gedurende de evaluatieperiode. De grootste groep (45%) nam deel aan twee tot drie cursussen. Daarnaast volgde 23% vier tot vijf cursussen. Bijna 14% volgde zelfs meer dan vijf cursussen. Zo'n 19% van de deelnemers volgde één enkele cursus.

Verdere analyse laat zien dat hoewel het gemiddelde aantal gevolgde cursussen vergelijkbaar is over de profielen heen¹³, het *patroon* van deelname wel significant verschilt¹⁴ tussen de profielen. Sommige profielen – primair MaT, Groen en MVI – kennen relatief veel docenten maar één cursus hebben gevolgd. Andere profielen – met name BWI, Z&W en M&T – kennen juist een relatief grote groep ‘veelgebruikers’.

De inhoud van het cursusaanbod op *bijsholingvmbo.nl* wordt door de docenten overwegend positief beoordeeld. Gevraagd naar de mate waarin de inhoud aansluit op de eigen professionaliseringsbehoeften, geven docenten een gemiddeld rapportcijfer van 3,82 op een vijfpuntsschaal. Een ruime meerderheid van 66% van de respondenten beoordeelt de aansluiting als ‘goed’ (48,3%) of ‘uitstekend’ (17,4%). Slechts 9% geeft een onvoldoende voor de mate waarin de inhoud van het cursusaanbod aansluit op professionaliseringsbehoeften.

12 Een Chi-kwadraat toets toont een statistisch significante associatie aan tussen de werkervaring van een docent en de bekendheid met het platform, $\chi^2(4, N = 226) = 11,49, p = 0,022$.

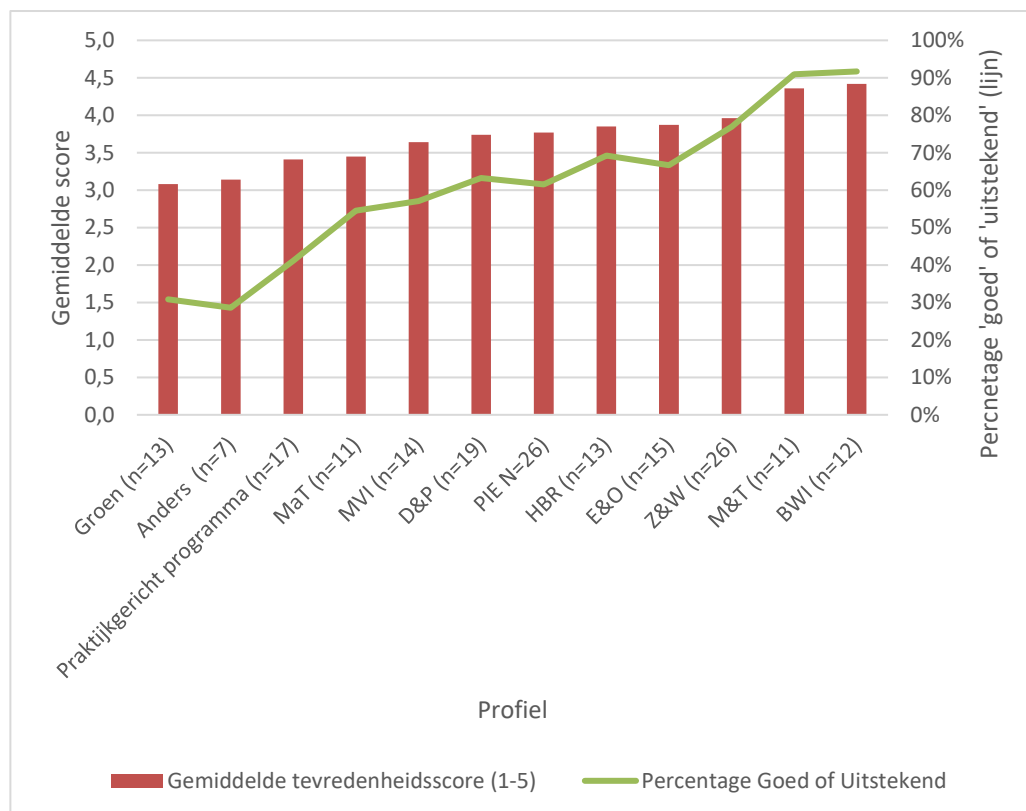
13 Een eenweg-ANOVA toont geen statistisch significant verschil aan in het gemiddelde aantal gevolgde cursussen tussen de verschillende profielen, $F(11, 144) = 1,34, p = 0,211$.

14 Een Chi-kwadraat toets toont een statistisch significante associatie aan tussen het profiel van een docent en het aantal gevolgde cursussen, $\chi^2(33, N = 156) = 49,67, p = 0,031$. Hierbij moet worden opgemerkt dat aan de voorwaarde van een voldoende grote verwachte celfrequentie niet volledig is voldaan, wat de betrouwbaarheid van de toets beïnvloedt. Maar het signaal is nog steeds indicatief voor een verschil in deelnamepatronen.

Dit positieve beeld wordt onderschreven door de schoolleiders in de vragenlijst. Ook zij zijn overwegend positief over de mate waarin het aanbod aansluit op de professionaliseringsbehoeften van hun docenten. Zij geven hiervoor een gemiddeld rapportcijfer van 3,78 op een vijfpuntsschaal, waarbij 70,6% de aansluiting als 'goed' of 'uitstekend' beoordeelt.

We vroegen schoolleiders ook naar hun inschatting van de mate waarin docenten het geleerde toepassen in de praktijk. Met een gemiddelde score van 3,80 (op een schaal van 1= 'zeer slecht' tot 5= 'uitstekend') bevestigen zij dat de opgedane kennis en vaardigheden zichtbaar zijn in de lespraktijk. Overigens schatten zij de mate waarin hun docenten gebruikmaken van het platform in met een gemiddelde score van 3,51 (op een schaal van 1= 'zeer weinig' tot 5= 'zeer veel').

De tevredenheid over de mate waarin het cursusaanbod op *bijsholingvmb.nl* aansluit aan professionaliseringsbehoeften, verschilt significant per profiel (Figuur 4).¹⁵ Zo zijn docenten van de profielen BWI (gem. 4,42) en M&T (4,36) positiever dan hun collega's van Groen (3,08) en het Praktijkgerichte Programma (3,41).



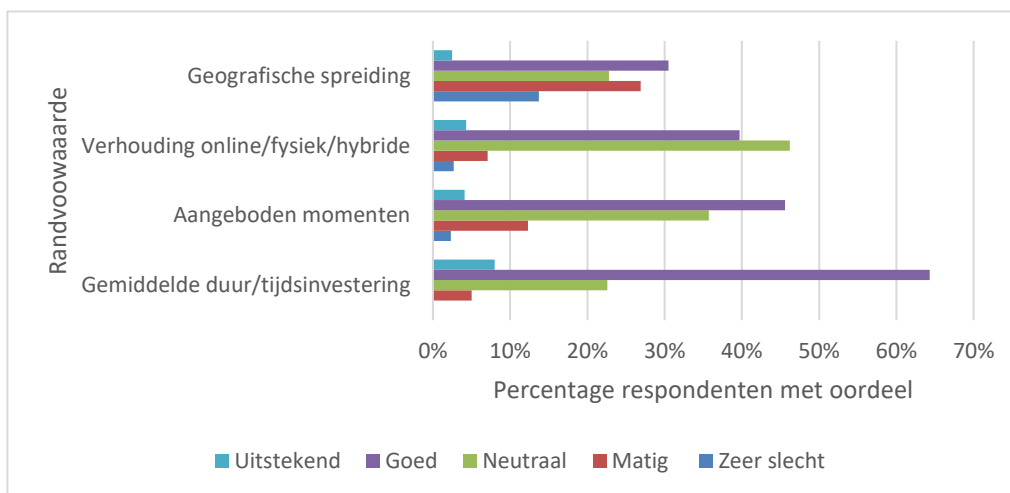
Figuur 4. Tevredenheid docenten over aansluiting cursusaanbod bij behoeften

15 Een eenweg-ANOVA toont een statistisch significant verschil aan in de mate waarin docenten vinden dat het aanbod aansluit op hun behoeften, afhankelijk van hun profiel, $F(11, 184) = 3,38, p < .001$.

Deze lagere tevredenheid van sommige profielen wordt herkend door zowel de kwartiermakers in de focusgroep als de projectleiding in het interview. Groen is volgens hen een erg divers profiel, met veel kleine, specialistische niches. Het is daardoor lastiger om een aanbod te creëren dat voor een grote groep relevant is en dekt wat er in de sector gebeurt. Rondom de ppg's speelt iets vergelijkbaars, omdat voorloperscholen daar op hun eigen manier invulling aan geven.

De waardering voor de randvoorwaarden en logistieke organisatie ligt genuanceerder (zie Figuur 5). Docenten ervaren de geschatte tijdsinvestering voor de cursussen als passend, met een gemiddelde score van 3,75 (72% 'goed' of 'uitstekend'). De oordelen over de momenten waarop cursussen worden aangeboden (gemiddeld 3,37, 50% 'goed' of 'uitstekend') en de verhouding tussen online, fysiek en hybride aanbod (gemiddeld 3,36, 44% 'goed' of 'uitstekend') zijn neutraler. Het voornaamste knelpunt dat uit de data naar voren komt, is de geografische spreiding van fysieke cursussen. Met een gemiddelde score van 2,92 scoort dit onderdeel het laagst. Een substantieel deel van 41% van de docenten beoordeelt de bereikbaarheid als 'matig' of 'zeer slecht'. Naast de geografische spreiding vormen annuleringen een bron van frustratie. Meerdere docenten geven aan dat cursussen waarvoor zij zich hadden ingeschreven, soms herhaaldelijk niet doorgingen wegens een tekort aan deelnemers.

In tegenstelling tot de inhoud, worden de knelpunten rond de logistieke organisatie door docenten uit alle profielen in min of meer gelijke mate ervaren.¹⁶ Over de geografische spreiding schrijft een docent: "Ik woon in het noorden van het land, de meeste cursussen zijn op minimaal anderhalf tot twee uur rijden." En over de annuleringen licht een andere docent toe: "We hebben vaker, te vaak, meegemaakt dat uiteindelijk een bijscholing geen doorgang vond! Dit door allerlei oorzaken."



Figuur 5. Beoordeling randvoorwaarden *bijbscholingvmb.nl* door docenten.

16 Een eenweg-ANOVA toont geen statistisch significante verschillen aan tussen de profielen voor de waardering van de logistieke randvoorwaarden: gemiddelde duur, $F(11, 182) = 0,86, p = 0,584$; aangeboden momenten, $F(11, 155) = 1,62, p = 0,097$; verhouding online/fysiek $F(11, 168) = 0,75, p = 0,693$; en geografische spreiding, $F(11, 181) = 1,49, p = 0,140$.

De ervaren knelpunten rond geografische spreiding en annuleringen worden bevestigd door de kwartiermakers. Zij beschrijven het dilemma dat het “lastig is om groepen in de regio vol te krijgen”, wat vaak leidt tot annuleringen. Dit wordt volgens hen versterkt door de onzekere, jaarlijkse financiering die het onmogelijk maakt om trainingen ver vooruit te plannen en zo meer zekerheid te bieden.

Ten slotte kijken we naar de ervaren gebruiksvriendelijkheid van het platform *bijbscholingvmbo.nl*. Docenten zijn (zeer) positief over het functioneren van dit platform zelf. Zowel de vindbaarheid van informatie op de website als de algemene toegankelijkheid en gebruiksvriendelijkheid krijgen hoge gemiddelde scores van respectievelijk 4,23 en 4,26 op een vijfpuntsschaal. Een grote meerderheid van de docenten beoordeelt de vindbaarheid als ‘goed’ of ‘zeer goed’ (87%), en een vergelijkbaar deel is positief over de toegankelijkheid (86%).

Ongeveer een derde van de respondenten heeft ooit contact gehad met de helpdesk van het platform. Deze groep is (zeer) tevreden over de ontvangen ondersteuning, met een gemiddelde score van 4,32. Negentig procent van hen was ‘tevreden’ (45,0%) of ‘zeer tevreden’ (45,0%) over het contact.

6.4 Conclusie

De uitgevoerde activiteiten hebben in hoge mate geleid tot de realisatie van de primaire beleidsdoelen. Het doel was het opzetten van een behoeftedekkend, toegankelijk en vindbaar scholingsaanbod. Uit de docentenenquête blijkt dat het aanbod als grotendeels behoeftedekkend wordt ervaren. En ook de toegankelijkheid en vindbaarheid via de website *bijbscholingvmbo.nl* scoren hoog, net als de helpdesk. De “geoliede machine” waar de procesbegeleider over spreekt, wordt dus door de eindgebruikers bevestigd.

Het organisatiemodel dat met de subsidie is opgezet, verklaart dit voor een groot deel. De combinatie van een decentraal netwerk van kwartiermakers en een efficiënte, centrale organisatie blijkt goed te functioneren. Samenvattend wordt het succes van *bijbscholingvmbo.nl* gedragen door een decentraal, vraaggestuurd proces. De kwartiermakers, met hun wortels in de onderwijspraktijk, fungeren als de ‘ogen en oren in het veld’. Zij signaleren de scholingsbehoeften en vertalen deze, in samenwerking met aanbieders, naar een praktisch toepasbaar aanbod. De centrale SPV-organisatie faciliteert dit proces door te zorgen voor de administratie, communicatie en financiële afhandeling.

Het idee van de subsidie is gebaseerd op marktfalen: de commerciële markt bedient de niche van specialistische, vakinhoudelijke trainingen voor deze doelgroep niet. Gesprekspartners geven aan dat het aanbod zonder de coördinerende en financieel laagdrempelige rol van SPV grotendeels zou wegvallen. Een docent verwoordde dit treffend in de enquête na een annulering: “Heel frustrerend omdat er geen alternatief is.” Hoewel in de kern negatief, bevestigt deze opmerking wel het *market failure* argument voor het (blijven) verstrekken van de bijbscholingssubsidie. Het bereiken van de beleidsdoelen hangt dus zeer nauw samen met de verstrekte subsidies.

Ondanks de hoge algemene tevredenheid, laat de analyse ook knelpunten zien in de mate waarin het aanbod als behoeftedekkend wordt ervaren. Het voornaamste minpunt is de geografische spreiding van fysieke cursussen, die door docenten (met name buiten de randstad) als onvoldoende wordt beoordeeld. Een tweede punt is het verschil in tevredenheid per profiel, waarbij docenten van bredere profielen (zoals Groen) significant minder tevreden zijn over de aansluiting van het aanbod. Een derde aandachtspunt is dat startende docenten significant minder bekend zijn met het platform, wat erop duidt dat de communicatie deze belangrijke doelgroep nog onvoldoende bereikt.

6.5 Sturing en toekomst

De subsidie heeft er onder meer toe geleid dat een tijdelijk project is uitgegroeid tot een structureel benodigde voorziening. Dat wringt met de huidige projectmatige financiering. In Hoofdstuk 8 gaan we hier verder op in.

Richting de toekomst spreken gesprekspartners vanuit OCW de wens uit het scholingsaanbod te versterken met een sterkere pedagogisch-didactische component, in samenwerking met de lerarenopleidingen. Vanuit SPV wordt de noodzaak dat docenten uit de beroepsgerichte vmbo in dergelijke trainingen meer pedagogisch-didactisch onderlegd moeten worden, niet herkend. Leraren die daar lesgeven voldoen aan al aan hoge bekwaamheidseisen op dat vlak, hoger dan in bijvoorbeeld het mbo. SPV stelt daarnaast dat deze trainingen al een goed doordachte didactische component bevatten. Genoten trainingen kunnen door docenten daarom vaak eenvoudig toegepast worden in hun les. Ervan uitgaande dat de docenten reeds vakbekwaam zijn, is het niet duidelijk wat formele didactiek vanuit lerarenopleidingen kan toevoegen aan de praktijkgerichte didactiek ontwikkeld in samenwerking met het werkveld en gericht op (voorbereiding op) toekomstige arbeidsparticipatie van de leerling.

Een formele samenwerking met lerarenopleidingen, met als doel een extra pedagogisch-didactische laag toe te voegen, brengt aanzienlijke coördinatie en tijd met zich mee. Ook zijn er *opportunity costs* vanuit lerarenopleiders: tijd die zij steken in bijdragen aan cursussen die SPV inkoop, kunnen zij niet besteden aan het onderwijzen van toekomstige docenten. De primaire scholingsbehoefte van de doelgroep ligt op het vlak van vakinhoudelijke vernieuwing. Het systeem van SPV filtert slechte cursussen er al uit via de evaluaties. Het is ons inziens daarom de vraag of de waarschijnlijke toegevoegde waarde van de extra pedagogische-didactische laag, in verhouding staat tot de extra kosten. Ons advies aan OCW is daarom om in de toekomst niet te zwaar in te zetten op het verplichten van een extra formele didactische component in cursussen op *bijscholingvmbo.nl*: de baten wegen waarschijnlijk niet op tegen de kosten.

Tot slot geven gesprekspartners bij OCW aan dat zij zouden willen verkennen of de infrastructuur van *bijscholingvmbo.nl* gebruikt kan worden voor de aanpak van het lerarentekort door docenten via trainingen breder inzetbaar te maken. SPV ziet mogelijkheden voor een dergelijke uitbreiding mits de expertisegebieden dicht bij elkaar liggen. Men benadrukt echter wel dat dit een ander soort scholing vereist dan het huidige aanbod, dat gericht is op zeer specifieke vaardigheden. Omscholing vraagt om langere

trainingen, in plaats van de korte, praktische cursussen die nu de kracht van het platform zijn. De infrastructuur zou dan ook gebruikt kunnen worden voor de ontwikkeling van meer modulair en samenhangend aanbod dat zij-instroom routes naar docentschap in de beroepsgerichte vmbo ondersteunt. Hoewel SPV dus openstaat voor een dergelijke verbreding, vergt dit de ontwikkeling van een nieuwe categorie trainingen. Bovendien moet dan gewaakt worden voor dat de focus op het vmbo niet verdwijnt, dat uit een eerdere ervaring naar voren is gekomen rondom LOB trainingen. Daarom luidt ons advies om dit vraagstuk mee te nemen als een strategisch doel voor de lange termijn, dat in gezamenlijk overleg tussen OCW en SPV kan worden vormgegeven binnen de kaders van een nieuwe bekostigingsrelatie (zie Hoofdstuk 8).

7 Doelmatigheid beide subsidies

In dit hoofdstuk worden de resultaten van de doelmatigheid van beide subsidies beschreven. Het hoofdstuk beantwoordt daarmee onderzoeksvraag 3.

7.1 Algemeen financieel

Dit onderzoek evalueert twee specifieke projectsubsidies die SPV ontving in de periode 2021-2023: de subsidie voor het Activiteitenplan en de subsidie voor de professionalisering van docenten. Hieronder volgt een chronologisch overzicht van de financieringsstromen voor deze twee subsidies gedurende de evaluatieperiode, gebaseerd op de aan de onderzoekers beschikbaar gestelde documentatie.

7.1.1 Financieringsoverzicht subsidie bijscholing

Voor de professionalisering van docenten in praktijkgerichte en beroepsgerichte programma's werd op 29 april 2020 een projectsubsidie – gebaseerd op artikel 1.2 van de Kaderregeling subsidies OCW, SZW en VWS – verleend (zaak 137130). De subsidie werd verleend voor de periode van maart 2020 tot en met 31 december 2021, ter hoogte van maximaal €3.447.200.¹ De subsidie was bedoeld om scholing te ontwikkelen en om docenten in staat te stellen deze tegen een gereduceerd tarief te volgen.

Middels een wijzigingsbeschikking van 23 september 2021 werd de uitvoeringsperiode voor deze subsidie verlengd tot en met 31 december 2022.² Dit omdat er vanwege de situatie rondom COVID-19 minder was geschoold dan verwacht, terwijl de behoefte aan scholing de komende jaren groot werd geschat. Onder andere omdat de eerste vijf van de twaalf praktijkgerichte programma's ten tijde van de wijzigingsbeschikking recent beschikbaar waren gekomen. Door deze wijzigingsbeschikking werd resterend subsidiebedrag van €445.275 uitbetaald in januari 2022.

Door COVID-19 zijn er, aldus de verantwoording, veel trainingen uitgevallen en moest er veel geannuleerd worden. De lagere uitgaven voor de directe trainingskosten lijken in lijn met het lager dan verwachte aantal deelnemers. De overschrijdingen vonden met name plaats op de posten voor de centrale organisatie. De kosten voor 'Materieel' (website en helpdesk) waren met €417.885 ruim het dubbele van de begrote €194.200. Ook de post 'Overige kosten / kosten derden' (voornamelijk inhuur kwartiermakers) overschreed de begroting ruimschoots met €321.011 ten opzichte van de begrote €98.000. De hogere kosten voor de organisatie-onderdelen 'materieel' en 'overige kosten / kosten derden' ten opzichte

van de begroting zijn volgens de verantwoording dan weer grotendeels te verklaren doordat het project met een jaar is verlengd en door de noodzakelijke aanpassingen vanwege COVID-19. De verlenging zorgde voor een jaar meer werk en door de pandemie moesten trainingen verplaatst en gedigitaliseerd worden.

Financieel gezien overstegen de totale kosten het verleende subsidiebedrag met €269.506. De gerealiseerde eigen bijdrage van deelnemers dekte dit verschil slechts gedeeltelijk. In de definitieve verantwoording over de gehele periode (maart 2020 – december 2022) werden totale gerealiseerde kosten van €3.866.772 gerapporteerd, met een gerealiseerde eigen bijdrage van €150.066.

Wel gaven de gesprekspartners van SPV aan dat overheadkosten zoveel mogelijk worden beperkt bij de het organiseren van de bijscholing, doordat allerlei processen zoveel mogelijk geautomatiseerd zijn aan de achterkant, zoals de inschrijving, facturering en certificering.

Voor de tweede periode (november 2022 – december 2023) was €1.092.559 begroot. De gerealiseerde kosten bedroegen €1.261.631, een tekort van €169.072 dat volledig is gedekt uit de bestemmingsreserve van SPV. De totale kosten bestonden uit directe trainingskosten (€857.798) en organisatiekosten (€403.833). Ook in deze periode werd de post 'Overige kosten / kosten derden' (de organisatiekosten) aanzienlijk overschreden: de realisatie van €403.833 was fors hoger dan de begrote €266.250. De verantwoording noemt hiervoor drie oorzaken:

- 1) Onzekerheid rond de praktijkgerichte programma's, dat leidde tot het aanbieden, verschuiven en annuleren van trainingen met extra werk voor de helpdesk tot gevolg.
- 2) Extra PR-inspanningen om het aanbod onder de aandacht te brengen van een nieuwe doelgroep (TL-scholen), die niet tot de primaire achterban van SPV behoort.
- 3) Een algemene stijging van de kosten.

Tot slot is de in de oorspronkelijke aanvraag apart begrote post van €180.000 voor de ontwikkeling van het PGP-programma in de verantwoordingen niet als aparte post terug te vinden. Een gesprekspartner van SPV licht toe dat dit bedrag nooit als een apart 'potje' was bedoeld, maar deel uitmaakte van het totale, geïntegreerde budget waaruit alle trainingen (inclusief pgp) zijn ontwikkeld en gefinancierd. De conclusie is dus dat twee posten uit de aanvraag ('Directe Trainingen' en 'Ontwikkeling PGP') in de verantwoording zijn samengevoegd tot één post. Het totale bedrag dat aan 'directe trainingen' is uitgegeven is daarmee nagenoeg gelijk aan het totale bedrag dat daarvoor was begroot.

De totale begrote en gerealiseerde financiering van de bijscholing projectsubsidie is uitgewerkt in Tabel 3.

Tabel 3. Financieringsoverzicht van de projectsubsidie bijscholing 2021 – 2023

Activiteit	Begroot 2021	Gerealiseerd 2021	Begroot 2022 - 2023	Gerealiseerd 2022 - 2023
Directe trainingskosten (= totaal – organisatie ¹⁷)	€3.155.00	€3.127.876	€826.309	€857.798
Organisatie, administratie, helpdesk en website	€194.200	€417.885	€266.250	€403.833
Kosten derden: kwartiermakers	€98.000	€321.011		
Totaal subsidie	€3.447.200			
Totaal eigen bijdrage	€150.066		€0¹⁸	
Totaal	€3.597.266	€3.886.772	€1.092.559	€1.261.631

7.1.2 Financieringsoverzicht subsidie activiteiten

Voor het Activiteitenplan 2021 (zaak 197294) werd op 13 april 2021 een subsidie verleend van maximaal €1.175.108 voor de periode 11 januari 2021 tot en met 31 december 2021. Deze subsidie werd gemotiveerd door de bijdrage van de geplande activiteiten aan de verbetering van informatievoorziening over het vmbo en doorlopende leerroutes. Op 14 september 2022 werd deze subsidie definitief vastgesteld op €1.175.108, conform de verantwoording waaruit naar het oordeel van de subsidieverstrekker bleek dat aan de verplichtingen was voldaan.

Uit de verantwoording van 2021 blijkt dat er uiteindelijk meer kosten zijn geweest dan begroot, namelijk €38.615 in totaal. Hierbij is voor de activiteiten voor de *Doorontwikkeling nieuw vmbo* ongeveer een ton meer uitgegeven dan begroot. Reden hiervoor was dat door COVID-19 SPV aan veel meer overleggen heeft deelgenomen rondom advisering over COVID-19 gerelateerde zaken dan gepland, zoals overleg over de examens en NP onderwijsgelden. Activiteiten rondom *Sterk beroepsonderwijs* waren juist met ongeveer een halve ton meer begroot dan aan kosten werd gerealiseerd. Dit kwam doordat een aantal bijeenkomsten wegens corona niet doorgingen.

Voor de voortzetting van de activiteiten onder de noemer *Doorontwikkeling VMBO Sterk beroepsonderwijs 2022* (zaak 1215779) werd op 13 april 2022 een subsidie verleend van maximaal €943.060 voor de periode 1 januari 2022 tot en met 31 december 2022. Deze subsidie werd verleend omdat de geplande activiteiten aansloten bij de beleidsdoelstellingen voor Vernieuwing vmbo en *Sterk beroepsonderwijs* en omdat de activiteiten rond de examens 2022 pasten bij de actuele informatiebehoefte van scholen.

17 In het verantwoordingsdocument (document 876043400-HG-2956) wordt wel het totaal van alle gemaakte kosten genoemd (€3.866.772), maar dit totaalbedrag wordt niet volledig uitgesplitst. Het document specificeert alleen de kosten voor de organisatie, namelijk:

- Organisatie (Materieel: website/helpdesk): €417.885
- Organisatie (Kosten derden: kwartiermakers): €321.011

De kosten voor de trainingen zelf (bijvoorbeeld de facturen van de trainers en cursuslocaties) staan er niet als aparte post in. Om dit bedrag toch in de tabel te kunnen opnemen, is het berekend. De berekening is als volgt:

Totale kosten (€3.866.772) - Totaal organisatiekosten (€738.896) = €3.127.876

18 Volgens de afspraken met OCW worden de eigen bijdragen van deelnemers in deze periode buiten de subsidieverantwoording gehouden en direct toegevoegd aan de bestemmingsreserve van SPV (bron: Verantwoordingskader subsidie na- en bijscholing SPV, 15 mei 2025).

Via een wijzigingsbeschikking op 6 juli 2023 werd de looptijd van deze subsidie verlengd tot en met 31 december 2023 en werd het totale subsidiebedrag verhoogd met €1.152.420 tot €2.095.480. Deze verhoging was bedoeld om SPV in staat te stellen in 2023 bij te dragen aan de doorontwikkeling van de beroepsgerichte programma's, voorlichting over examens, en belangenbehartiging van het vmbo.

Een volgende wijzigingsbeschikking, gedateerd 12 april 2024, verlengde de looptijd verder tot en met 31 december 2024 en verhoogde het totale subsidiebedrag opnieuw, nu met €1.173.540 tot €3.269.020 voor de periode 2022-2024. De motivatie hiervoor was dat de additionele activiteiten gericht op het actualiseren van profielvakken, de doorontwikkeling van programma's en de doorontwikkeling van SPV zelf aansloten bij beleidsdoelen en noodzakelijk bevonden stelselonderhoud.

Verantwoording over de jaren 2022 – 2023 is wegens deze verlengingsbeschikkingen nog niet afgerond. Daarom is nog niet bekend waarom gemaakte kosten hoger of lager uitvielen dan begroot (zie Tabel 4).

Het totale overzicht van de begrote en gerealiseerde financiering van de activiteitensubsidie is terug te vinden in Tabel 4.

Tabel 4 Financieringsoverzicht van de projectsubsidie activiteiten 2021 – 2023

Activiteit	Begroot 2021	Gerealiseerd 2021	Begroot 2022	Gerealiseerd 2022	Begroot 2023	Gerealiseerd 2023
Doorontwikkeling nieuw vmbo						
Doorontwikkeling (examinering) vmbo (ondersteuning)	€161.700	-	€33.050*	?	€127.350*	
Doorontwikkeling vmbo – kennisdeling/voorlichting	€70.800	-	€149.200*	?	€230.820*	
Informatie over vmbo (voorlichting)	€165.000	-	€175.000*	?	€239.000*	
Communicatie vmbo (voorlichting/verbinding)	€161.100	-	€191.750*	?	€191.750*	
Totaal	€558.600	€652.320	€549.000*		€788.920*	
Sterk beroepsonderwijs						
Sterk beroepsonderwijs (ondersteuning)	€409.908	-	€186.300*	?	-	
Communicatie/organisatie (voorlichting/verbinding)	€206.600	-	€229.500*	?	-	
Totaal	€616.508	€561.403	€415.800*		€363.500*	
<i>Totaal aangevraagd</i>			€964.800		€1.152.420	
Totaal gerealiseerd	€1.175.108	€1.213.723	€1.173.540	€995.893	€1.152.420	€1.242.818

* Dit zijn bedragen verkregen uit de subsidieaanvragen, bij gebrek aan de subsidieverantwoordingen. De daadwerkelijk begrote budgetten kunnen daarmee afwijken van de genoemde budgetten.

7.2 Doelmatigheid subsidies

Door de afgelopen 20 jaar is SPV gegroeid als organisatie, maar altijd op basis van tijdelijke subsidiëring, waaronder de twee projectsubsidies die in dit rapport worden geëvalueerd voor de jaren 2021 – 2023.

Wanneer het gaat over doelmatigheid, kan worden gekeken naar hoe efficiënt een organisatie is in het uitvoeren van haar taken, zonder dat teveel geld ‘aan de strijkstok blijft hangen’. Normaliter kan deze doelmatigheid worden gebaseerd op gemiddelde kosten omtrent bijvoorbeeld personeel, organisatie en overhead. Bij SPV is dit lastig om te vergelijken, omdat zij als organisatie geen mensen in dienst hebben, een kleine kantoorruimte huren en nauwelijks overheadkosten maken. Daarom lichten we in dit hoofdstuk toe wat onze observaties zijn op basis van de verkregen gegevens wanneer het gaat om de doelmatigheid van de uitvoering van de subsidies.

7.2.1 Doelmatigheid rondom vaststelling subsidies

Ieder jaar worden de subsidiebedragen bepaald vanuit OCW. Daarbij wordt vanuit OCW bekeken wat passend zou zijn in het subsidieplafond, op basis van voorgaande jaren en uitvoeringen van activiteiten door SPV, als ook gebaseerd op beleidsplannen en beschikbare budgetten. OCW voert gesprekken met SPV over geplande activiteiten en begrote bedragen, alvorens deze in een subsidieaanvraag worden vastgesteld. Dit biedt als voordeel dat begrote bedragen ieder jaar worden vergeleken en daarbij doelmatige beslissingen worden

genomen in het zo efficiënt mogelijk uitvoeren van activiteiten binnen de begrote budgetten.

Een nadeel is dat het ieder jaar voor SPV de vraag is wat de precieze subsidiebedragen worden en daardoor moeilijk kan anticiperen op volgende jaren. Een probleem dat zich hierbij weleens heeft voorgedaan is dat de subsidiebeschikking vertraagd was, waardoor de uitvoering moest worden aangepast. In dit geval moesten deelnemers aan cursussen het volledige cursusbedrag betalen, dat zorgde voor sterke afname aan deelnemers. Het heeft dus directe gevolgen voor de uitvoering van de taken van SPV wanneer subsidie niet beschikbaar is. Dat maakt deze vorm van financiering kwetsbaar en niet doelmatig.

Als (tijdelijke) oplossing vraagt SPV deelnemers om een kleine bijdrage, waardoor SPV een deel eigen vermogen heeft om bij eventuele financieringsproblemen te kunnen inspringen. Daarnaast gebruikt SPV het eigen vermogen om eventuele meer gemaakte kosten dan gesubsidieerd te kunnen dekken.

7.2.2 Doelmatigheid in verschil begrote en gerealiseerde kosten

Ieder jaar is bij beide subsidies een verschil (zowel positief en negatief) op te merken tussen de begrote en gerealiseerde kosten. Soms bedroeg het een relatief klein verschil (<€50.000), soms waren kosten meer dan verdubbeld. Een legitieme reden voor deze verdubbeling zijn de extra gemaakte kosten rondom de COVID-19 maatregelen. Zo moesten cursussen ineens omgebouwd worden naar online cursussen voor de bijscholing en werd SPV veel betrokken bij COVID-19 overleggen die niet begroot waren.

Daarnaast is niet altijd precies duidelijk uit de verkregen informatie welke kosten precies zijn gemaakt en hoe deze begroot zijn. De verkregen informatie in de verantwoordingen en jaarverslagen laten bijvoorbeeld niet in detail zien per activiteit hoe tot een totaalbedrag is gekomen aan begrote en gerealiseerde kosten. Dat maakt het lastig in te schatten hoe doelmatig de activiteiten zijn uitgevoerd.

Een voorbeeld hierbij is dat voor het inschatten van de cursussen voor het komende jaar gebruik wordt gemaakt van een gemiddelde dat gebaseerd is op ervaring. Veel cursussen die aangeboden worden op *bijscholingvmb.nl* zijn cursussen die al een aantal jaar worden aangeboden via vaste aanbieders. Daar zijn de prijzen, na inflatiecorrectie, goed voor in te schatten. Er zijn echter vaak ook nieuwe aanbieders en nieuwe cursussen/trainingen die worden aangeboden in een jaar. Het zou de evaluatie van de doelmatigheid ten goede komen wanneer bijvoorbeeld een meer gedetailleerd overzicht wordt geboden over hoe deze kosten worden begroot en daadwerkelijk worden gemaakt. Dit geldt voor alle activiteiten omtrent de twee subsidies.

7.2.3 Doelmatigheid in organisatie & overhead

Zoals genoemd is er geen vast personeel in dienst bij SPV, huurt SPV maar 1 kleine kantoorruimte en heeft ze nauwelijks overheadkosten. Er is geen grote post algemene organisatiekosten, omdat dit niet in de organisatie aanwezig is (er is bijvoorbeeld geen HR afdeling). Zo is de directeur bijvoorbeeld grotendeels begroot als onderdeel van de uitvoerende activiteiten binnen de subsidies. Een deel van de overhead zit bovendien al in de

subsidie begroot, zoals beheer van de website en de helpdesk. Binnen de subsidiëring zijn alle organisatiekosten die komen kijken bij de uitvoering van de activiteiten en taken opgenomen. Dat maakt dat de organisatie heel doelmatig te werk gaat. Dit bevestigen de gesprekspartners in dit onderzoek.

Soms noemen gesprekspartners dat SPV wellicht té doelmatig is ingericht. Daarmee wordt bedoeld dat er weinig ruimte is op dit moment voor SPV om voor de lange termijn structurele plannen in bekostiging te maken, vanwege de jaarlijkse subsidiëring. Gesprekspartners pleiten daarbij bijvoorbeeld voor verstevigen van de organisatie, zodat er ruimte is voor het in dienst nemen van personeel. Wanneer uiteindelijk een andere vorm van financiering mocht plaatsvinden met een structureler karakter, vraagt dit wel om een meer gedetailleerd plan in de begroting van kosten, zoals personeel en hoe deze verantwoord wordt.

7.3 Conclusies en advies

Doordat de jaarlijkse projectsubsidie-aanvragen een aantal maal zijn verlengd en gewijzigd, komen de gerealiseerde kosten vrijwel overeen met de (bijgestelde) begrotingen. Aan de hand van onder andere de gemaakte kosten van het jaar daarvoor en de geplande budgetten van OCW wordt een nieuwe begroting voor het jaar daarna gemaakt. Dit maakt dat de geldstromen erg doelmatig worden ingezet. Daarnaast zorgt deze vorm van financiering ervoor dat overheadkosten noodgedwongen beperkt blijven, omdat er niet met vast personeel kan worden gewerkt. Dit jaarlijkse 'ijkpunt' dwingt de organisatie om de kosten direct te koppelen aan de daadwerkelijke activiteiten.

Deze natuurlijke prikkel tot kostenbeheersing vervalt grotendeels bij een overstap naar vaste financiering. Een advies is dat er meer zicht en meer verantwoording nodig gaat zijn voor geplande en gemaakte kosten in de toekomst indien SPV een structurele instellingssubsidie gaat ontvangen. Om de huidige hoge mate van doelmatigheid te borgen, is namelijk meer expliciete sturing en verantwoording nodig op de gemaakte kosten. Dit vraagt om duidelijke richtlijnen en concrete prestatie-indicatoren (kpi's) die specifiek toezien op de verhouding tussen overheadkosten en de primaire proceskosten, zodat de organisatie doelmatig *blijft* werken.

8 Conclusies en aanbevelingen

In dit hoofdstuk worden conclusies getrokken over de doeltreffendheid en doelmatigheid van de projectsubsidies rondom de organisatie van bijscholing voor het vmbo en het uitvoeren van activiteiten door SPV voor de jaren 2021 t/m 2023. Daarmee worden onderzoeksvragen 4 en 5 b t/m d beantwoord. Per subsidievorm worden de conclusies die zijn getrokken in de voorgaande hoofdstukken samengevat. Daarna wordt de bekostigingssystematiek besproken met het oog op de toekomst voor SPV.

8.1 Doeltreffendheid: Bereiken subsidiedoelen

8.1.1 Doeltreffendheid Activiteitensubsidie

Om de doeltreffendheid van de projectsubsidie voor de activiteiten van SPV te beoordelen, zijn verschillende methodieken ingezet. Allereerst is er vanuit een deskresearch gekeken naar de subsidieaanvragen, verantwoordingen en jaarverslagen rondom deze subsidie. Daarbij ontbrak de verantwoording van de subsidie voor de jaren 2022 en 2023, omdat deze op moment van uitvoering van dit onderzoek nog werd afgerond. Na de deskresearch is een vragenlijst afgenomen onder schoolleiders, die door 85 respondenten is ingevuld, over de ervaringen rondom de taken van SPV in voorlichting, ondersteuning en verbinding binnen de uitgevoerde activiteiten. Daarnaast zijn gesprekken gevoerd met partners van SPV en SPV zelf, waaronder de VO-raad en PTVT om te vragen naar hun ervaringen met de uitgevoerde taken van SPV.

Dit heeft geleid tot verschillende conclusies over de doeltreffendheid van de uitvoering van de activiteiten van SPV. De activiteiten zijn onder te verdelen in twee thema's, namelijk *Doorontwikkeling nieuw vmbo* en *Sterk beroepsonderwijs*. De daarbij horende beleidsdoelen zijn:

1. Voorlichting bieden aan vmbo-scholen over relevante regelgeving en beleidsontwikkelingen.
2. Ondersteuning van de vmbo-scholen bij de invoering van de beroepsgerichte profielen, de beroepsgerichte keuzevakken en de praktijkgerichte programma's.
3. Verbinding tot stand brengen tussen OCW en de vmbo-scholen.

Over het algemeen schetsen de deelnemers een overwegend positief beeld van hun ervaringen met de activiteiten op het gebied van voorlichting en ondersteuning. Denk hierbij aan informatievoorziening via de website en nieuwsbrief, het kunnen stellen van

vragen aan de helpdesk, het krijgen van advies en deelname aan bijeenkomsten en webinars. Zo waren deelnemers bijvoorbeeld zeer te spreken over het Examenfestival. Veel deelnemers gaven ook aan dat de activiteiten zorgden voor daadwerkelijke veranderingen in de eigen onderwijspraktijk. Hieruit mag geconcludeerd worden dat SPV doeltreffend is in het uitvoeren van haar taken en de bijbehorende eerste twee beleidsdoelen. Een klein aandachtspunt dat naar voren kwam uit de resultaten is dat de doelgroep nog verbreed kan worden van alleen praktijkgerichte vmbo docenten naar ook de 'tussenlaag' van bijv. teamleiders en directeuren, waarvoor activiteiten nu soms minder passend waren.

Omtrent het derde beleidsdoel van verbinding, kwam een wat meer wisselend beeld naar voren. Over het algemeen schetsten de bevindingen een positief beeld van de wederzijdse vertegenwoordiging tussen de onderwijspraktijk en de politiek via SPV. Men deelde dat SPV een belangrijke taak heeft in het vertegenwoordigen van het vmbo, dat dit hard nodig is en dat zij dit goed doen. Tegelijkertijd zijn er ook enkele aandachtspunten. Veel schoolleiders geven aan moeite te hebben met het inschatten in hoeverre SPV hun belangen vertegenwoordigt, wat de vraag oproept waar dit aan ligt. Daarnaast geven beleidspartners aan dat SPV nog kan groeien in het vormen van beleidsadviezen en dat soms onduidelijkheden ontstaan over wie SPV precies vertegenwoordigt. Meer helderheid over de (structurele) taken die aan SPV zijn toebedeeld kan hierbij helpen.

8.1.2 Doeltreffendheid Bijscholingssubsidie

De doeltreffendheid voor de projectsubsidie over de bijscholing is geëvalueerd door te starten met een deskresearch. Vervolgens een vragenlijst uitgezet, die door 226 docenten is ingevuld. Daarnaast is de eerder genoemde vragenlijst onder schoolleiders afgenomen en zijn er (focusgroep) gesprekken gehouden met gesprekspartners bij OCW en met SPV zelf, waaronder de kwartiermakers en de procesbegeleider van SPV.

De beleidsdoelen rondom deze subsidie betroffen:

1. de ontwikkeling van bijscholing voor de nieuwe leerweg en het praktijkgerichte programma,
2. de inhoudelijke professionalisering van docenten, en
3. de overkoepelende organisatie en infrastructuur.

In het algemeen kan worden geconcludeerd dat SPV doeltreffend is in het uitvoeren van deze doelen. Uit de vragenlijst en gesprekken blijkt dat het cursusaanbod via *bijscholingvmbo.nl* grotendeels behoeftedekkend zijn. De kwaliteit wordt hoog beoordeeld en de bruikbaarheid van de inhoud van de cursussen voor de dagelijkse praktijk is hoog. Cursussen zijn vaak *lean and mean* georganiseerd, waarbij ze goed aansluiten bij wat nodig is aan bijscholing voor het beroepsgerichte vmbo. Met name de samenwerking met het beroepenveld en bedrijfsleven wordt daarin gewaardeerd, waardoor kennis vernieuwend blijft en meegroeit met wat vmbo leerlingen later nodig zullen hebben in het werkveld.

Ook de manier waarop cursussen zijn georganiseerd wordt goed gewaardeerd. De werkwijze die vanuit SPV is opgezet, namelijk door kwartiermakers per profiel aan te stellen die de behoefte inventariseert en op zoek gaat naar aanbieders voor geschikte trainingen en

cursussen, werkt effectief. Doordat cursussen altijd worden geëvalueerd, zowel door de procesbegeleider als door deelnemers zelf, blijft de kwaliteit hoog.

Uitdagingen zitten nog in het voorzien in behoeften qua locaties, het proces rondom annuleringen en soms ook het aanbod voor bepaalde profielen, waarbij bijvoorbeeld het profiel Groen soms wat lager scoorde bij het aanbod. Daarnaast werd door de kwartiermakers gedeeld dat een uitdaging ook nog ligt bij het aansluiten bij tl-docenten, via de Praktijkgerichte Programma's.

Verder is de wijze van de jaarlijkse vorm van financiering een uitdaging, omdat dit structurele afspraken met aanbieders van cursussen bemoeilijkt en soms ook bekostiging van cursussen in de knel brengt. Daarom is een meer structurele vorm van financiering wenselijk voor lange termijn planning.

Tot slot gaven veel respondenten aan dat de kracht van het bijscholingsaanbod schuilt in het feit dat het een leemte in de markt vult, met cursussen die nauw aansluiten bij de behoeften van het beroepsgerichte vmbo. Veel docenten maken met regelmaat gebruik van het aanbod en laat zich bijscholen. Er is minder behoefte aan langdurige meer pedagogisch gevormde trainingen via deze weg, met de reden dat dit minder past bij de behoefte en andere instanties, zoals lerarenopleidingen, als meer passend voor deze type trainingen worden gezien.

8.2 Doelmatigheid: Efficiëntie taakuitvoering

De doelmatigheid van beide projectsubsidies was lastig te beoordelen op basis van de gegeven informatie. De voornaamste reden hiervoor is de manier waarop SPV is georganiseerd en de wijze waarop de tijdelijke projectsubsidies zijn gevormd en verantwoord. SPV betreft een organisatie die geen vast personeel in dienst heeft, slechts een kleine kantoorruimte huurt en weinig overheadkosten maakt. Doordat ieder jaar vanuit OCW de budgetten voor de subsidies worden vastgesteld en in samenspraak met SPV daarbij de uitvoerende taken en activiteiten worden besproken, zijn subsidieaanvragen al vrij doelmatig ingericht.

Uit de verantwoordingen komt naar voren dat de gemaakte kosten in sommige gevallen hoger uitvielen dan begroot. De voornaamste reden was in het jaar 2021 dat COVID-19 vroeg om veel bijsturing en zorgde voor extra werk. SPV heeft deze kosten deels gedekt met haar eigen vermogen, dat dankzij de eigen bijdrage aan cursussen is opgebouwd. Het is echter niet wenselijk dat dit nodig is.

Een aandachtspunt waarmee de doelmatigheid bij de uitvoering kan worden verbeterd, is het meer in detail verantwoorden waarop inschattingen in begrote kosten en details van uitgevoerde kosten vandaan komen. Zeker met het oog op een eventuele meer structurele vorm van financiering voor de uitvoering van de activiteiten van deze twee projectsubsidies kan gedacht worden aan het meer uitwerken van gegronde richtlijnen voor begrotingen, bijvoorbeeld omtrent de uitvoering van cursussen en wellicht voor het in dienst nemen van personeel.

8.3 Bekostigingssystematiek en sturing

Uit de voorgaande hoofdstukken blijkt dat SPV met de geëvalueerde subsidies doeltreffende activiteiten uitvoert die door de doelgroep hoog worden gewaardeerd. De wijze waarop deze activiteiten worden gefinancierd – de bekostigingssystematiek – staat echter op gespannen voet met de structurele aard van de taken en leidt in de praktijk tot inefficiëntie en onzekerheid. Deze paragraaf richt zich op de afstemming van de subsidiesystematiek voor de taken van SPV op de huidige en toekomstige praktijk, evenals op de consequenties hiervan voor de aansturing door OCW.

8.3.1 Huidige situatie: constructie onder druk

SPV is voor haar financiering afhankelijk van jaarlijkse projectsubsidies. Deze praktijk heeft geleid tot een gesprekspartner van SPV een “zwaan-kleef-aan” constructie noemt, gekenmerkt door een complexe reeks van jaarlijkse aanvragen en meervoudige wijzigingsbeschikkingen. Deze werkwijze leidt tot administratieve last en onzekerheid. Een gesprekspartner van SPV noemde als concreet voorbeeld de periode in 2018 toen vertraagde besluitvorming over de jaarlijkse financiering ertoe leidde dat SPV tijdelijk geen trainingsaanbieders kon financieren: “Toen heeft het vrijwel stilgelegen”.¹⁹ SPV kon haar taak rondom de professionalisering van vmbo-docenten niet uitvoeren. De kwartiermakers stelden ook dat deze onzekerheid strategische planning en het maken van duurzame afspraken met aanbieders onmogelijk maakt. Hoewel dit het trainingsaanbod zeer wendbaar maakt, is een inkoopbeleid dat uitsluitend gericht is op de korte termijn in het algemeen niet optimaal doelmatig.

Bovendien staat de huidige constructie op gespannen voet met de Kaderregeling subsidies OCW, SZW en VWS (art. 4.3). De Kaderregeling maakt weliswaar mogelijk dat voor opeenvolgende, korte projecten projectsubsidies worden verstrekt, maar projectsubsidies zijn bedoeld voor alle activiteiten die niet als voortdurend of structureel kunnen worden aangemerkt en binnen vijf jaar worden afgerond. Als er eigenlijk sprake is van subsidiëring van structurele activiteiten, dan moet er voor een instellingssubsidie gekozen worden. Instellingssubsidies zijn immers bedoeld voor dezelfde of in hoofdzaak dezelfde voortdurende, structurele activiteiten van een instelling (art. 1.1 van de Kaderregeling). Aangezien *bijsholingvmbo.nl* al zo'n tien jaar loopt en er geen sprake is van afronding, gaat het hier om zo'n voortdurende, structurele activiteit. Ook de doorlopende taken op het gebied van voorlichting, ondersteuning en de verbindende rol tussen beleid en praktijk zijn structureel van aard. Gesprekspartners geven hierbij zelfs aan dat het ten goede zou komen in de samenwerking met SPV bij het vormen van beleid wanneer SPV in een meer structurele vorm kan organiseren, door bijvoorbeeld hun capaciteit voor beleidsontwikkeling te vergroten.

In de praktijk vervult SPV via *bijsholingvmbo.nl* de facto een stelseltaak voor de beroepsgerichte en praktijkgerichte onderdelen van het vmbo. De commerciële markt bedient deze niche niet, het bijscholingsaanbod zou zonder de coördinerende rol van SPV waarschijnlijk wegvallen. Daarmee is SPV in de praktijk een structurele actor geworden in de

¹⁹ Hoewel 2018 buiten de evaluatieperiode valt, is het een inzichtelijk voorbeeld.

kwaliteitsborging van een deel van het curriculum. Dit onderhouden van de bijscholingsinfrastructuur voor het beroepsgerichte vmbo is na 10 jaar de projectfase ontgroeid, zo blijkt uit deze evaluatie. Dat betekent dat er een helder besluit moet komen of dit een structurele dienstverlening wordt met passende financieringswijze.

Dit geldt tevens voor de activiteiten die SPV uitvoert rondom haar taken van voorlichting, ondersteuning en verbinding. SPV is een bekende organisatie in het vmbo die een groot bereik heeft bij vmbo docenten en daarbuiten. Ze staat bekend als de organisatie die voor het vmbo opkomt en veel kennis heeft over het vmbo, met name beroepsgericht. Dit heeft SPV in haar 20 jaar bestaan opgebouwd en alleen maar meer uitgebreid, dat nu zelfs de vraag opspeelt wie zij precies vertegenwoordigd. Dit betreft dus een structurele taak waar structurele financiering passender bij is.

8.3.2 De instellingssubsidie als alternatief

Het structureel maken van deze taken (zonder dat het nog om een wettelijke taak zou gaan) heeft gevolgen voor een passende financiering. Het is gezien de blijvende relevantie van het (beroepsgerichte) vmbo, de structurele taken, de positieve resultaten en waardering bij gebruikers en samenwerkingsorganisaties ons inziens wenselijk om de (twee)jaarlijkse projectsubsidies om te zetten naar een instellingssubsidie(aanvraag). Naast dat de huidige bekostiging via projectsubsidies geen recht meer doet aan het structurele karakter van de kerntaken van SPV, zien wij hier ook nog andere redenen voor:

- Een instellingssubsidie biedt de rust en zekerheid die nodig is voor langetermijnplanning en het duurzaam binden van expertise.
- Het reduceert de administratieve last van de jaarlijkse subsidiecyclus, waardoor meer tijd en middelen besteed kunnen worden aan de daadwerkelijke uitvoering van de kerntaken.
- Structurele financiering is een randvoorwaarde om de organisatie verder te professionaliseren. Het stelt SPV in staat om te investeren in beleidsmatige capaciteit en door te groeien naar een meer strategische, meedenkende gesprekspartner de komende jaren bij het doorontwikkelen van het vmbo.

Deze overstap moet gepaard gaan met het maken van heldere, meerjarige afspraken over de precieze kerntaken van SPV en de bijbehorende financiering. Wat behoort tot een structurele taak en welke activiteiten blijven projectmatig? Dit vraagt om een andere vorm van partnerschap, gebaseerd op strategische doelen, vertrouwen en een cyclus van meerjarige evaluatie.

Sturingsrelatie OCW SPV

In de nieuwe relatie wordt de basis gevormd door meerjarige strategische afspraken, vastgelegd in bijvoorbeeld een vierjarig werkplan van SPV, een structurele begrotingspost en meerjaarlijkse kaderbrieven vanuit OCW. Hierin worden de overkoepelende doelen en de te vervullen kerntaken vastgelegd. Op basis van deze meerjarenkaders dient SPV jaarlijks een beknoptere aanvraag in die de geplande activiteiten voor de komende periode concreetiseert. Gezien de historie en opzet van de subsidies aan SPV ligt het voor de hand afspraken te maken met OCW over uit te voeren taken en die om te rekenen naar benodigde

capaciteit en kosten (zowel personeel als materieel). Voor het bepalen van de benodigde capaciteit en kosten kan aansluiting worden gezocht bij gangbare normen, zoals de HAFIR-tarieven of een afgeleide detacheringsvariant van de CAO VO. De jaarlijkse fluctuaties in kosten en baten kunnen, zoals nu al de praktijk is, via de opgebouwde egaliseringsreserve worden opgevangen.

In plaats van het beoordelen van activiteitenlijsten, wordt het de taak van OCW om in dialoog met SPV heldere, meerjarige strategische doelen te formuleren. De jaarlijkse verantwoording over uitgevoerde activiteiten wordt vervangen door een cyclus van monitoring op basis van KPI's en periodieke, onafhankelijke evaluaties (bijvoorbeeld eens in de vier jaar) die toetsen in hoeverre de doelen zijn behaald. De relatie wordt onderhouden via periodiek strategisch overleg op bestuurlijk niveau, waarin de voortgang richting de doelen wordt besproken en waar nodig wordt bijgestuurd.

Dit vervangt de huidige, meer ad-hoc en operationeel gerichte overleggen en is een beproefd model in de relatie tussen ministeries en zelfstandige organisaties. Het geeft SPV de benodigde autonomie en stabiliteit om haar taken professioneel en doelmatig uit te voeren. OCW behoudt de strategische controle en kan de stichting aanspreken op het realiseren van de overeengekomen beleidsdoelen. Deze manier van sturen heeft ook voor OCW voordelen. Het vervangt de huidige, meer informele en jaarlijkse onderhandeling over budgetten en activiteiten door een transparanter en zorgvuldiger proces. Door te werken met een meerjarenkader en concrete, meetbare (prestatie)afspraken, staan de wederzijdse verwachtingen helder op papier. Dit creëert een formele grondslag waarop OCW de stichting kan aanspreken en bijsturen. Waar de huidige sturing zich noodgedwongen richt op de *input* (het jaarlijkse plan), stelt dit model OCW in staat om effectief te sturen op *outcome* (het behalen van of bijdragen aan strategische doelen).

Tot slot is het aan te bevelen om te verkennen in hoeverre er behoefte is aan het aanbrengen van een scheiding tussen een eigenaar en opdrachtgever binnen het ministerie, zoals ook voor zbo's of rechtspersonen met een wettelijk taak wordt gedaan (denk aan CvTE, SLO, CITO of SBB).

Bijlage A1

Tabel A1. Aanwezigheid profielen op de scholen van de responderende schoolleiders

Profiel	N
Dienstverlening en producten (D&P)	50
Zorg en Welzijn (Z&W)	47
Produceren, installeren en Energie (PIE)	43
Bouwen, wonen en interieur (BWI)	42
Economie en ondernemen (E&O)	30
Horeca, bakkerij en recreatie (HBR)	17
Mobiliteit en transport (M&T)	16
Groen	14
Media, vormgeving en ICT (MVI)	9
Maritiem en techniek (MaT)	1
n.v.t. wij bieden geen beroepsgerichte profielen	1

Noot. Totale N = 85